

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Студента 2 курсу, 4 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Потій
Марія
Володимирівна

Науковий керівник
доктор економічних наук,
доцент

(підпис керівника)

Ладонько
Людмила
Степанівна

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис гаранта)

Ладонько
Людмила
Степанівна

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

Новікова Н.Л.

« 28 » лютого 2020р.

**Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу (проект)
студентці**

Потій Марії Володимирівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту):
**«ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ»**

Затверджена наказом ректора від «27» лютого 2020 р. № 756

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 02.11.2020

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): узагальнення особливостей формування державної політики розвитку регіону та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення цього процесу

Об'єкт дослідження: процес формування державної політики розвитку регіону.

Предмет дослідження: теоретичні особливості та практичні аспекти щодо формування державної політики розвитку регіону.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
(перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

1.1. Сутність, завдання, принципи та інструменти державної
регіональної політики

1.2. Підходи до формування державної регіональної політики

1.3. Механізми реалізації державної політики розвитку регіону

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Аналіз стратегії розвитку Київської області

2.2. Характеристика соціально-економічного стану Київської області

2.3. Порівняльний аналіз механізмів реалізації державної політики
розвитку регіонів в Україні та розвинених країнах світу

РОЗДІЛ 2. ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

3.1. Нормативно-правова база щодо формування державної
регіональної політики

3.2. Взаємодія органів державної влади і місцевого самоврядування
в процесі планування регіонального розвитку

3.3. Заходи щодо вдосконалення системи формування державної
регіональної політики в Україні із застосуванням досвіду
розвинених країн світу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 01.11.2019	01.11.2019
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 28.02.2020	28.02.2020
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 19.06.2020	19.06.2020
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 01.09.2020	01.09.2020
	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису третього розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 01.10.2020	01.10.2020
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	До 02.11.2020	02.11.2020
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 06.11.2020	06.11.2020
7	Зовнішнє рецензування ВКР	До 16.11.2020	16.11.2020
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	23-27. 11.2020	23-27. 11.2020
10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 01.12.2020	01.12.2020
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання « 28 » лютого 2020 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Ладонько Л.С.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Керівник проектної групи

(гарант освітньої програми) Ладонько Л.С.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент Потій М.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Регіональна політика проводиться сьогодні у всіх країнах світу як невід'ємна складова частина державної політики. Вона регулює систему взаємовідносин між центром і регіонами, будучи спрямованою на організацію території відповідно до прийнятої стратегії розвитку. Саме тому питання розбудови ефективної державної регіональної політики в Україні є актуальним та своєчасним. Студенткою визначено мету і завдання дослідження, сформульовано об'єкт та предмет дослідження, наведено інформаційну базу дослідження. Для досягнення мети у магістерській роботі були поставлені та вирішені наступні завдання: розкрито сутність, мету і завдання регіональної політики в Україні; проведено дослідження механізму реалізації державної регіональної політики; проаналізовано Стратегію розвитку Київської області та її соціально-економічного стану; визначено заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні.

Однак до роботи є зауваження:

Аналізуючи стан реалізації державної політики формування державної політики розвитку регіону, варто було б приділити більше уваги виділенню досі не розв'язаних проблем регіональної політики України та висвітленню повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації заходів регіональної політики і формування власних соціально-економічних рішень.

Також, доцільно було б більш детально охарактеризувати запропоновані заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні та зробити більш ґрунтовні висновки.

Незважаючи на окремі недоліки в роботі та висловлені зауваження, вважаю що студент на відмінно виконав дослідження. Робота може бути рекомендована до захисту, а її автор, Потій Марія Володимирівна, на присвоєння ступеня магістр зі спеціальності 082 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи:
Ладонько Людмила Степанівна
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист
(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента

Потій М.В.

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Лпдонько Л.С.

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

« 03» грудня 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	6
1.1. Сутність, завдання, принципи та інструменти державної регіональної політики.....	6
1.2. Підходи до формування державної регіональної політики	11
1.3. Механізми реалізації державної політики розвитку регіону.....	15
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	19
2.1. Аналіз стратегії розвитку Київської області	19
2.2. Характеристика соціально-економічного стану Київської області	22
2.3. Порівняльний аналіз механізмів реалізації державної політики розвитку регіонів в Україні та розвинених країнах світу.....	30
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	37
3.1. Нормативно-правова база щодо формування державної регіональної політики.....	37
3.2. Взаємодія органів державної влади і місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку.....	43
3.3. Заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні із застосуванням досвіду розвинених країн світу.....	47
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність вибраної теми. У сучасних умовах розвитку суспільства соціально-економічний розвиток регіонів в Україні вимагає змін, які зумовлено суперечностями в його забезпеченні. Це робить актуальним дослідження сутності державної регіональної політики і нагальним вирішення проблеми визначення напрямів її подальшого вдосконалення. Незважаючи на введені протягом останніх років новації державної регіональної політики, нині в цій сфері залишається все ще багато невирішених питань, що обумовлює необхідність практичних дій у межах відповідних механізмів формування та реалізації державної політики розвитку регіонів.

Державна регіональна політика є невід'ємною частиною державної політики, що здійснює регулювання відносин між державою і регіонами та спрямована на організаційне забезпечення окремих територій відповідно до державної стратегії розвитку. В умовах соціально-економічної нестабільності держави і враховуючи наявні суперечності у відносинах між центром і регіонами України, виникла потреба формування ефективної державної регіональної політики, яка б була спроможною сформувати сприятливі умови для забезпечення соціальної та економічної єдності держави, динамічного збалансованого розвитку регіонів, підвищення рівня і якості життя населення країни.

Сучасний стан розроблення досліджуваної проблеми. Вирішення наявних в Україні системних соціально-економічних проблем регіонального розвитку вимагає від органів державної влади пошуку нових підходів до оновлення механізмів та інструментів стимулювання розвитку регіонів і запровадження дієвих управлінських рішень.

Суттєвий внесок у дослідження і формування уявлення про регіональну політику було зроблено такими науковцями, як І. Архипенко, О. І. Васильєва, І. М. Грищенко, А. М. Жук, І. І. Козак, С.Т. Пухир, С. А. Романюк,

Л. С. Тертишна, О. П. Челак та ін. Проте, враховуючи соціально-економічну нестабільність в Україні та наявність проблем регіонального розвитку, дослідження процесу формування нової парадигми державної регіональної політики в умовах децентралізації потребують подальшого вивчення.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є узагальнення особливостей формування державної політики розвитку регіону та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення цього процесу.

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи є:

- визначити сутність, принципи, завдання та інструменти державної регіональної політики;
- дослідити підходи до формування державної регіональної політики;
- розглянути механізми реалізації державної політики розвитку регіону;
- проаналізувати стратегії розвитку Київської області;
- охарактеризувати соціально-економічний стан Київської області;
- провести порівняльний аналіз механізмів реалізації державної політики розвитку регіонів в Україні та розвинених країнах світу;
- розглянути нормативно-правову базу щодо формування державної регіональної політики;
- дослідити взаємодію органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку;
- запропонувати заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні із використанням досвіду розвинених країн світу.

Об'єкт дослідження – процес формування державної політики розвитку регіону.

Предметом дослідження є теоретичні особливості та практичні аспекти щодо формування державної політики розвитку регіону.

Методи дослідження. У процесі написання роботи було застосовано методи теоретичного узагальнення, аналіз та синтез при вивченні

теоретичних аспектів державної регіональної політики, методи систематизації та класифікації при вивченні процесу формування державної політики розвитку регіону в Україні, метод прогнозування при розробці напрямів удосконалення державної політики розвитку регіону.

Апробація результатів дослідження. Результати роботи опубліковано у статті: Потій М.В. Теоретичні аспекти формування державної політики розвитку регіону / М.В.Потій // Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій : зб. наук. ст. студ. відп. ред. Н.Л. Новікова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 251 с., С 195-201.

Обсяг і структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, основної частини, яка налічує три розділи, висновків, списку використаної літератури (73 джерела) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 55 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

1.1. Сутність, завдання, принципи та інструменти державної регіональної політики

Регіональну політику, що є елементом державної політики, слід досліджувати як певну галузь соціально-політичної діяльності, яка включає систему організаційно-правових та економічних заходів, держави, що спрямовується на задоволення визначених законодавством інтересів регіонів щодо поставлених цілей і завдань їхнього розвитку в межах конкретної території. Регіоном можна вважати різні за масштабом та розмірами (частини, групи) відокремлені адміністративні (області) території держави, яким притаманні характерні особливості об'єктів природно-географічної, економічної та виробничої інфраструктури (розміщення населення, виробничих ресурсів, сфер діяльності), які підпорядковуються регіональним органам виконавчої влади, місцевого самоврядування та політико-адміністративним органам управління.

Державна регіональна політика – це «політика держави щодо політичного, соціального й економічного розвитку країни у просторовому (регіональному) аспекті, що віддзеркалює взаємини як між державою й регіонами, так і регіонів між собою» [8, с. 23].

У своїх дослідженнях науковці при теоретичному обґрунтуванні регіональної політики в її основі вбачають діяльність держави, а тому вважають, що «сучасна регіональна політика має бути визначена як така діяльність держави, що спрямована на адміністративно-економічну оптимізацію регіональної структури країни та відносин між центром і територіями» [33, с. 42].

В Державній стратегії регіонального розвитку до 2020 року зазначається, що «регіональна політика – це передусім політика розвитку, яка включає розроблення заходів та інструментів, метою яких є не тільки безпосереднє розв’язання соціальних проблем, а й підвищення економічного потенціалу територій, збільшення продуктивності їх економіки, прибутковості місцевого бізнесу та зростання рівня доходів населення» [42].

У Законі України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. № 156-VIII визначено, що державна регіональна політика – це «система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням історичних, природних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності» [40]. Тобто наголошується, що регіональна політика – це, насамперед, узгоджені дії самих регіонів та центральної влади відносно регіонів. При цьому такі дії мають базуватись на системному підході, що забезпечує додаткові ефекти, які нині дуже потрібні Україні.

Характеризуючи сутність державної регіональної політики, З. С. Варналій акцентує увагу на такому: регіональна політика має спрямовуватися на:

- створення в усіх регіонах, містах, сільській місцевості, населених пунктах будь-якого масштабу адекватних умов для життєдіяльності людини, реалізації її можливостей, відтворення робочої сили, праці, побуту, відпочинку;
- поступове зниження антропо- і техногенного тиску на територію з урахуванням екологічної ємності кожного з регіонів, підтримання або відновлення екологічної рівноваги [16, с. 98].

Академік М. І. Долішній вважає, що термін «регіональна політика» слід тлумачити в широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні, це

система цілей та дій, спрямованих на реалізацію інтересів держави відносно регіонів і внутрішніх інтересів самих регіонів, яка реалізується за допомогою методів, що враховують історичну, етнічну, соціальну, економічну та екологічну специфіку територій [17, с. 4]. Науковець наголошує, що нині регіональна політика є важливим інструментом просторового регулювання соціально-економічного розвитку, особливо в тих галузях, де дія ринкових важелів обмежена (екологічна, соціальна, науково-технічна). Тільки через механізми державної регіональної політики можна активізувати внутрішні потенціали регіонів для соціально-економічного зростання територій та держави в цілому. Саме державна регіональна політика може стати універсальним засобом ефективного використання внутрішніх регіональних резервів, чого важко досягти за допомоги галузевих методів управління.

В. П. Семиноженко визначає регіональну політику «як діяльність держави, спрямовану на адміністративно-економічну оптимізацію регіональної структури країни і відносин між центром та територіями задля забезпечення збалансованого розвитку за рахунок максимально ефективного використання внутрішніх та заохочення зовнішніх ресурсів в умовах глобалізації міжнародної економіки» [56, с. 16].

О. Коротич вважає, що складність розроблення державою регіональної політики пов'язана з тим, що при її формуванні потрібно врахувати взаємовідносини суб'єктів державної регіональної політики між собою та з суб'єктами політики регіонів. Поза увагою регіональної політики держави, на думку науковця, не можна залишити жоден з об'єктів, на які регіональна політика повинна бути спрямована, тим більше, що деякі з них одночасно виступатимуть як суб'єкти формування, здійснення регіональної політики та управління регіональним розвитком [25, с. 81]

Основними завданнями державної регіональної політики України є:

- підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення їхнього ресурсного потенціалу;
- забезпечення розвитку людських ресурсів;

- розвиток міжрегіонального співробітництва;
- створення інституційних умов для регіонального розвитку.

Державна регіональна політика здійснюється на основі таких принципів:

- конституційності та законності;
- верховенства прав людини – пріоритетність прав і свобод громадян у процесі формуванні та реалізації державної регіональної політики;
- єдності – неодмінність забезпечення територіальної, інформаційної, політичної, економічної, соціально-гуманітарної цілісності України шляхом збалансованого соціального і економічного розвитку регіонів і підвищення їх конкурентних переваг;
- комплексності – врахування і просторова узгодженість реалізації всіх складових державної регіональної політики;
- узгодження реформ, відповідних пріоритетів і дій центральних та місцевих органів влади спрямованих на реалізацію державної регіональної політики;
- децентралізації – перерозподіл владних повноважень на користь органів місцевої влади з передачею їм відповідних ресурсів;
- субсидіарності – надання публічних послуг максимально близько до її безпосереднього споживача з урахуванням можливості якісного їх надання шляхом концентрації для цього фінансових матеріальних, інших ресурсів на відповідному рівні територіального управління;
- доступності – забезпечення належного і своєчасного надання публічних послуг, простоти і вільного доступу громадян до їх отримання;
- пріоритетності та поетапності – концентрації необхідних ресурсів відповідно до встановлених пріоритетів, визначених цілей та етапів реалізації державної регіональної політики;
- програмності – реалізація державної регіональної політики на основі взаємопов'язаних довгострокових стратегій, планів і програм;

- партнерства – забезпечення тісного співробітництва, кооперації між центральними і місцевими органами влади, підприємствами, громадськими організаціями в процесі формування і реалізації державної регіональної політики;
- відкритості – прозорість, передбачуваність, прогнозованість, діяльності центральних, місцевих органів влади у формуванні і реалізації державної регіональної політики;
- відповідальності – центральні, місцеві органи влади у межах наданих їм повноважень несуть усю повноту відповідальності за формування та реалізацію державної регіональної політики;
- державної підтримки розвитку місцевого самоврядування в Україні [3].

Інструментами державної регіональної політики є:

- фінансове забезпечення (надання субсидій, дотацій та видатків);
- приватизація, збільшення приватного сектору, створення державно-приватних підприємств;
- адміністративні методи;
- законодавчі норми;
- податковий інструмент.

Об'єктами державної регіональної політики є територіальні утворення, в межах яких здійснюється державне управління та місцеве самоврядування,

- адміністративно-територіальні одиниці регіону, галузі господарського комплексу, виробнича, соціальна інфраструктури і ресурси регіону.

Суб'єктами державної регіональної політики є окремі посадові особи (Президент України), Верховна Рада України як найвищий у державі законодавчий орган, органи державної виконавчої влади всіх рівнів, органи місцевого самоврядування, окремі юридичні особи (установи, організації та підприємства), громадські організації.

Предметом регулювання державної регіональної політики є механізм децентралізації влади, розподіл повноважень, відповідальності фінансів, ресурсів, а також соціально-економічний розвиток регіону.

Таким чином, державна регіональна політика – це комплекс організаційних, правових та економічних заходів, що формуються та проводяться державою, місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування стосовно стратегічних завдань (ефективне використання продуктивних сил та виробничих ресурсів, створення на територіях належних умов для соціального захисту та проживання населення і забезпечення його продовольством), введених у поле соціально-економічної діяльності регіонів країни.

1.2. Підходи до формування регіональної політики

Державна регіональна політика наприкінці минулого століття фокусувалася на інвестиційній підтримці окремих регіонів та розбудові їхньої інфраструктури. Політика економічного розвитку більшості країн у цей період була схожою, із незначним урахуванням регіональної специфіки, та зосереджувалася переважно на державних інвестиціях у великі інфраструктурні проекти. Проте вплив такої інфраструктурної політики, з одного боку, був позитивним, з іншого, – мало місце зростання регіональної поляризації та подальшої маргіналізації периферійних регіонів.

В основі сучасних підходів до формування державної регіональної політики лежить нова парадигма, яка передбачає [52, с. 30]:

- перехід від регіональної політики «єдиного центру» до політики врахування багатоієрархічних інтересів підприємств на регіональному рівні, врахування принципів вертикальної і горизонтальної координації управлінських заходів стосовно стимулювання регіонального розвитку;
- поступову відмову від політики перерозподілу ресурсів, «вирівнювання» і прагнення досягти мінімізації соціально-економічних

диспропорцій регіонального розвитку до політики створення рівних можливостей розвитку регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності;

- перехід від застосування прямих інструментів стимулювання розвитку регіонів до комплексного регуляторного впливу, застосування гібридних інструментів та механізмів стимулювання регіонального розвитку (державно-приватне партнерства, створення регіональних кластерів, міжрегіональне, транскордонне співробітництво);

- удосконалення системи середньострокового та довгострокового стратегічного планування регіонального розвитку на засадах координації секторального, управлінського, територіально-просторового підходу.

Нові підходи в регіональній політиці все більше спрямовуються на передання повноважень і ресурсів на регіональний рівень, завдяки чому регіони можуть самі розвивати власні території та підвищувати свою конкурентоспроможність. Міністерства й інші центральні органи влади діють переважно як координатори і партнери регіонального розвитку.

Сучасні підходи у формуванні та реалізації державної політики регіонального розвитку України сформульовані в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, яка затверджена постановою уряду (від 06.08.2014 р. № 385) [42], розроблена відповідно до європейських стандартів, на період, що синхронізується з плановими та бюджетними циклами ЄС, а також базовим рамковим Законом України «Про засади державної регіональної політики», від 05.02.2015 р. за №156-VIII [40].

Науковці виділяють такі моделі розробки державної регіональної політики:

- зверху – до низу – рішення ухвалюються на вищих рівнях управління, а потім доводяться до нижніх рівнів і конкретних виконавців;

- знизу – вгору – формування політики починається з нижніх структур управління, при чому активно залучаються громадські організації, що беруть участь у розробці та реалізації різних програм і проектів;

– змішану модель – об'єднання зазначених вище двох підходів, коли є механізм залучення до розробки політики державних службовців при централізованому управлінні [36, с. 72].

Стратегічною метою реалізації державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів. Відповідно до мети, визначені такі стратегічні цілі державної регіональної політики і шляхи їх досягнення:

- зростання рівня конкурентоспроможності регіонів шляхом створення оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу і ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки;
- територіальна соціально-економічна інтеграція та просторовий розвиток, які передбачають недопущення поглиблення регіональних диспропорцій у доступі населення до базових послуг, а також створення умов для співробітництва регіонів задля отримання ефекту синергії від окремих регіональних ініціатив на національному рівні;
- ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку, що передбачає децентралізацію державних повноважень з передачею фінансових ресурсів;
- удосконалення стратегічного планування; запровадження ефективного механізму координації дій центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; значні інвестиції в розвиток людського капіталу.

Головне завдання регіональної політики – створення та зміцнення єдиного економічного простору, забезпечення економічних, соціальних, правових і організаційних основ державності; вирівнювання умов соціально-економічного розвитку, ефективного використання потенціалу регіонів та їх комплексний екологічний захист [34].

Реалізація державної регіональної політики безпосередньо пов'язана з реалізацією державних стратегій регіонального розвитку країни. При

визначені стратегічних цілей цих стратегій враховують наявні проблеми регіонального розвитку та зміну умов їх реалізації.

Основним елементом в системі стратегічного управління є стратегічне планування, яке передбачає розробку стратегій, що включають набір стратегічних цілей розвитку територій та заходів щодо їх реалізації. Фактично стратегії є планом дій державної, регіональної чи місцевої влади, де визначено, що регіональна влада хоче зробити і яким чином це буде реалізовано. Тому важливе значення має цикл формування та реалізація регіональної стратегії (рис. 1.1).

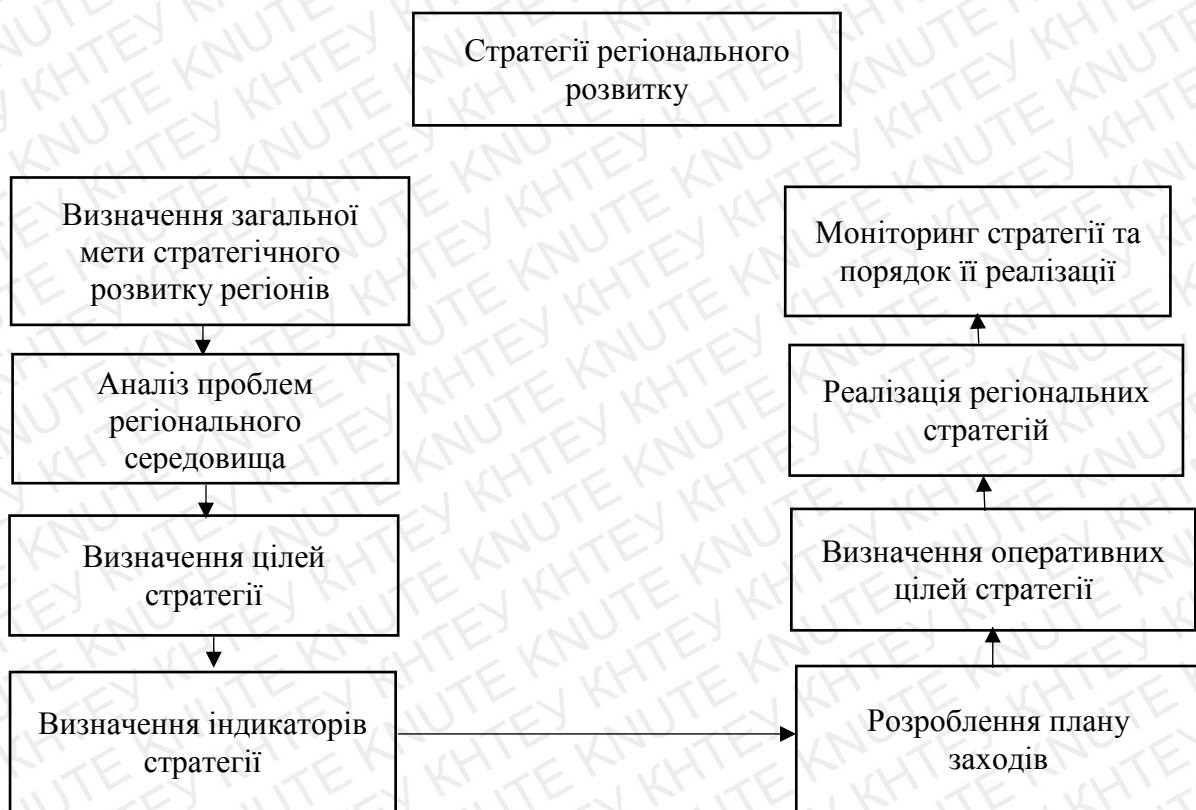

Рис. 1.1. Цикл формування та реалізація регіональної стратегії [32, с. 31]

Зауважимо, що узгодженість регіональних стратегій і стратегій місцевого розвитку з державною стратегією регіонального розвитку, яка визначає пріоритети держави щодо регіонального розвитку, є надзвичайно важливим завданням. Ефективність такого стратегічного планування залежить від ресурсів регіонів, можливостей їх використання, тобто переваг –

сильних сторін регіону і, водночас, від наявних ризиків і загроз, які є перешкодами його соціально-економічного розвитку.

До стратегічних завдань регіональної політики слід віднести:

1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення їх ресурсного потенціалу.
2. Забезпечення розвитку людських ресурсів.
3. Розвиток міжрегіонального співробітництва.
4. Створення інституціональних умов для регіонального розвитку.

Державна регіональна політика має спрямовуватися насамперед на розв'язання таких проблем: низька інвестиційна привабливість регіонів та інноваційна активність у них; нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктура; зростання регіональних диспропорцій у сфері соціально-економічного розвитку регіонів; слабкі міжрегіональні зв'язки; нераціональне використання людського потенціалу.

1.3. Механізми реалізації державної політики розвитку регіону

Для виконання всіх функцій і завдань, покладених на неї, держава має можливість використовувати різноманітні засоби, важелі та інструменти державного регулювання у сфері розвитку регіонів. Проте сучасна теорія державного управління не дає чіткого визначення про вказані вище категорії і не розмежовує їх, що позначається на існуванні багатьох класифікацій механізмів державного регулювання розвитку регіонів.

Під механізмом у загальному значенні розуміють «сукупність процесів, методів, прийомів, підходів, за допомогою яких відбувається рух усієї системи та здійснюється досягнення певної мети» [67]. На думку М. І. Круглова, «комплексний механізм державного управління – це сукупність мотиваційних, економічних, організаційних та правових засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного управління та впливу на їх

діяльність, що забезпечують узгодження інтересів взаємодіючих учасників державного управління» [26, с. 102].

Механізм державного управління – це система, що призначена для практичного здійснення державного управління і досягнення поставлених цілей, яка має певну структуру, методи, важелі та інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним нормативним, правовим, інформаційним забезпеченням [68, с. 6].

Нині залишається проблемним питання класифікації механізмів державного регулювання, виходячи із засобів, методів, інструментів та важелів, причому проблема полягає в їх недостатньому науково-практичному обґрунтуванні.

Комплексний механізм державного управління може складатися із таких видів:

1. Економічний (механізми державного управління грошово-валютною, банківською, інноваційною, інвестиційною, податковою, кредитною, страховою діяльністю тощо).
2. Мотиваційний (сукупність командно-адміністративних та соціально-економічних стимулів, які мотивують державних службовців до високоефективної діяльності).
3. Організаційний (об'єкти державного управління, суб'єкти державного управління, їх цілі, функції, завдання, методи управління і організаційні структури, а також результат їх функціонування).
4. Політичний (механізми формування соціальної, економічної, промислової, фінансової політик тощо).
5. Правовий (нормативно-правове забезпечення: укази Президента, закони та постанови Верховної ради України, постанови і розпорядження Кабінету міністрів України, а також методичні рекомендації, інструкції, тощо) [67].

До механізмів державного регулювання розвитку регіону належать [60, с. 146]:

- чинна законодавча база;
- бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку та селективна підтримка окремих регіонів з боку держави;
- подальший розвиток таких методів і форм державного впливу, як прогнозування і програмування, зокрема розроблення і реалізація державних регіональних програм;
- створення та розвиток в окремих регіонах спеціальних (вільних) економічних зон;
- розвиток міжрегіонального та прикордонного співробітництва.

Реалізація державної регіональної політики визначається системою заходів правового, економічного, фінансового, інформаційного та іншого характеру, а тому виникає необхідність класифікації та розмежування засобів державного регулювання господарської діяльності такої політики. Оскільки вони є абсолютно різними за своїм спрямуванням та застосовуються у сферах фінансово-економічного забезпечення, підвищення конкурентоспроможності територій та сприяння інноваційному розвитку, інституційного забезпечення та інтеграції регіонів існують різні критерії їх класифікації. Так, за своєю правовою природою господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики поділяються на господарсько-виробничого характеру (договірні) та організаційно-господарського характеру (імперативні).

Механізм державного регулювання розвитку регіону складається з комплексу елементів регулювання на макроекономічному рівні, які являють собою систему економічних, правових, соціальних та організаційних заходів, методів і форм, які охоплюють усю сукупність факторів впливу на зайнятість, ефективне застосування яких спроможне забезпечити позитивні якісні зміни у функціонуванні системи зайнятості (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Механізми державного регулювання розвитку регіонів
[складено автором]

Механізм	Методи	Інструменти
Нормативно-правовий	метод правового регулювання: встановлення суб'єктивних прав та обов'язків, гарантій; визначення кола суб'єктів регіональної політики; ступеню конкретності прав і обов'язків; визначення підстави виникнення прав та обов'язків; встановлення процедури здійснення прав і обов'язків	Конституція України, Закони України, Державна стратегія
Організаційний механізм	адміністративні і організаційні методи регулювання, управління в інтересах державної влади, що забезпечують ефективну діяльність державно-управлінської системи, встановлюють і дотримують баланс інтересів між державою та регіонами	державні програми, статистичні норми та показники
Економічний механізм	система прийомів та способів прямого та непрямого впливу і його спрямування на суспільно-господарський розвиток з дотриманням вимог економічних законів за певних товарно-грошових відносин і з використанням інших економічних важелів задля створення умов, які забезпечують досягнення високих економічних результатів	пільгове оподаткування і кредитування, інвестиції в людський капітал, дотації, державні контракти, макроекономічне планування, важелі грошової, валютної, зовнішньоекономічної політики
Інституційний механізм	система органів, що здійснюють регулювання, управління регіональною політикою	Кабмін України, Міністерство розвитку громад

Таким чином, механізм реалізації державної регіональної політики є системою певних фінансових важелів і організаційно-економічних засобів, за допомогою яких держава забезпечує соціально-економічний розвиток регіонів, здійснює вплив на просторову організацію продуктивних сил, удосконалює структуру їх господарського комплексу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Аналіз стратегії розвитку Київської області

Тенденції розвитку Київської області визначено в «Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року», яка була сформована із урахуванням вимог Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 № 2850-IV та із застосуванням основних положень Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року [57].

Стратегія розвитку Київської області має статус планового документу найвищого рівня в регіоні, тому її імплементація потребує використання всіх ресурсів фінансового, фізичного і людського характеру. Цілі діяльності органів влади області, громадянських організацій, наукових спілок і громадян мають формувати успішну реалізацію пріоритетних напрямків та заходів, що визначає впроваджена стратегія розвитку регіону. Тобто зосередження та відповідна координація наявних фінансових ресурсів, одержаних за рахунок бюджетів усіх рівнів, власних коштів підприємств, іноземних і вітчизняних інвесторів, коштів міжнародних фінансових організацій, повинні бути направлені на досягнення цілей, визначених у Стратегії розвитку області.

Проведений аналіз результатів реалізації «Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року» станом на кінець 2018 року показав, що протягом періоду дії стратегії було реалізовано 31 проект регіонального розвитку, продовжено реалізацію 37 проектів, залишились ще нереалізованими – 12 проектів.

Фактичний обсяг фінансування проектів розвитку Київської області за рахунок усіх джерел у 2015-2017 рр. становив 1708,6 млн грн, або 82,4% від

запланованих обсягів фінансування, у тому числі з обласного та інших місцевих бюджетів становив – 1329,0 млн грн, або 77,8% загальної суми фінансування, державного фонду регіонального розвитку – 328,2 млн грн (19,2%), небюджетних джерел – 51,3 млн грн (2,4%) (рис. 2.1).

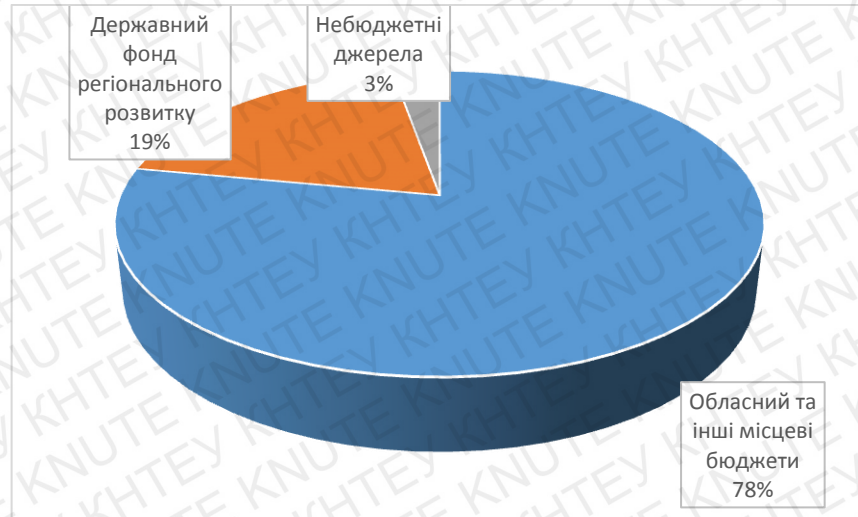

Рис. 2.1. Обсяг фінансування проектів розвитку в Київській області за джерелами [70, 71, 72]

Обмежені обсяги фінансування проектів регіонального розвитку у 2015-2016 роках призвели до значного уповільнення темпів їх реалізації. Незважаючи на збільшення у 2017 році у порівнянні з 2015 роком обсягів фінансування проектів регіонального розвитку (більше як у 2,5 рази), виділених коштів виявилось недостатньо для завершення їх реалізації до кінця 2017 року.

У результаті реалізації протягом 2015-2018 рр. заходів «Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року» було досягнуто щорічне зростання індексу фізичного обсягу валового регіонального продукту (у 2016 році – 105,7%, у 2017 році – 105,2%, у 2018 році – 106,5%), рівень охоплення дошкільними закладами дітей віком 3-5 років підвищився з 90,7% у 2015 році до 93,3% у 2018 році, рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних – з 29,0% у 2015 році до 37,8% у 2018 році, чисельність наявного населення в області збільшилась на 25,1 тис. осіб (з 1729,2 тис. осіб у 2015 році до 1754,3 тис. осіб у 2018 році).

Водночас, незважаючи на реалізацію проектів регіонального розвитку, середня очікувана тривалість життя при народженні в Київській області в 2018 році становила 70,3 роки (22 місце серед інших регіонів країни), частка домогосподарств, які мають доступ до мережі інтернету вдома, становила 52,1% до загальної кількості домогосподарств (18 місце серед регіонів України).

На основі проведеного соціально-економічного аналізу розвитку Київської області визначено сильні й слабкі сторони і можливості та загрози подальшого розвитку регіону (Додаток А).

За результатами аналізу зв'язків між сильними сторонами і можливостями, що визначають конкурентні переваги Київської області, внаслідок реалізації сприятливих можливостей можливо отримати такі позитивні зрушення, як:

1. Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату дозволить посилити такі переваги Київської області, як її позиціонування в якості столичного регіону, її належність до інвестиційно-привабливих і економічно розвинутих регіонів України, що дасть додатковий імпульс розвитку видів промислової діяльності з високою доданою вартістю, високотехнологічного сільськогосподарського виробництва, туризму і рекреації тощо.

2. Завершення процесу децентралізації та проведення адміністративно-територіальної реформи зміцнить фінансову самодостатність місцевих бюджетів, що сприятиме підвищенню якості та доступності послуг закладів освіти, фізкультури і спорту, охорони здоров'я, культури, створенню умов для якісного, комфортного й безпечного життя населення.

3. Розширення й надання державної підтримки представникам малого та середнього бізнесу, а також спрощення процедури стандартизації виробництва та продукції активізує високий рівень підприємницької активності, що створить додаткові умови для підвищення ділової активності

малого і середнього бізнесу, зокрема і в сільськогосподарській сфері. Водночас із підвищенням попиту на якісні продукти харчування й органічну продукцію це сприятиме диверсифікації потужного агропромислового комплексу області [57].

4. Зростання експорту товарів в європейські країни завдяки дії Угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, поглиблення економічних зв'язків з країнами ЄС, імплементація європейських правових стандартів у правову систему України підсилить перевагу переорієнтації експорту товарів на європейські ринки.

5. Активізація державної підтримки відносно використання прикладних наукових досліджень і впровадження інновацій в усі сектори економіки посилять ефективність використання результатів наукової діяльності закладів вищої освіти і наукових установ Київської області.

Таким чином, стратегія розвитку Київської області – це програмний документ розвитку регіону на 5-7 років, розроблений відповідно до державної стратегії регіонального розвитку України та затверджений місцевими органами самоврядування. Наразі діючою є «Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року», проте уже розроблено «Стратегію розвитку Київської області на період 2021-2027 роки».

2.2. Характеристика соціально-економічного стану Київської області

Київська область заснована 27 лютого 1932 року, нині вона є одним із найбільших регіонів України (8 місце), який займає площу 28,1 тис. кв. км (без врахування м. Києва), що складає 4,7% площі країни. Особливістю Київської області є відсутність обласного центру, оскільки м. Київ є столицею України та адміністративно до складу області не входить. Крім того, до складу Київської області входить місто Славутич, яке знаходиться на території Чернігівської області.

Територіально Київська область знаходиться на півночі України, межуючи на сході з Чернігівською та Полтавською областями, на заході – з Житомирською областю, на півдні – з Черкаською областю, на півночі – з Гомельською областю (Республіка Білорусь), південному заході – з Вінницькою областю (Додаток Б) [71].

Київська область адміністративно поділяється на 25 районів, 13 міст обласного значення, 13 міст районного значення, 30 селищ міського типу, 516 сільських рад і 1126 сільських населених пунктів (Додаток В).

Конкурентними перевагами Київської області є:

- потужний промисловий, науковий, трудовий потенціали;
- розгалужена транспортна система (автомобільний, водний, повітряний, залізничний транспорт);
- розвинений річковий порт;
- наявність висококваліфікованої робочої сили;
- можливість перекваліфікації трудових ресурсів;
- наявність значного сільськогосподарського потенціалу;
- розвинена інфраструктура;
- досвід роботи з великими іноземними інвесторами;
- розвинена мережа банківських установ;
- наявність освітніх установ (від початкових шкіл до університетів).

Станом на 2019 рік чисельність населення Київської області становила 1781,9 тис. осіб (рис. 2.2). Київська область за чисельністю населення посідає восьме місце після Дніпропетровської, Донецької, Львівської, Харківської, Одеської, Луганської областей і м. Києва.

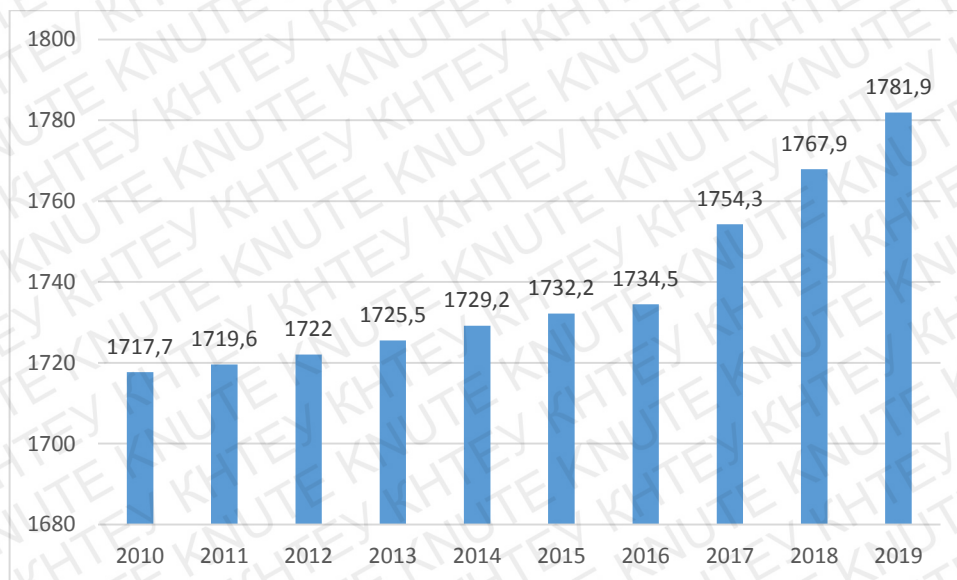

Рис. 2.2. Чисельність наявного населення Київської області у 2010-2019 рр, тис. осіб [72]

За рівнем безробіття у 2019 році Київська область посідала 3 місце серед інших областей України, за рівнем зайнятості – 4 місце (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Основні показники ринку праці Київської області [72]

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Економічне активне населення у віці 15-70 років, тис. осіб	786,9	790,6	789,8	793,0	806,8	819,8
Зайняте населення у віці 15-70 років, тис. осіб	724,3	739,9	736,3	741,1	755,7	771,4
Безробітне населення (за методологією МОП), у віці 15-70 років, тис. осіб	62,6	50,7	53,5	51,9	51,1	48,4
Рівень зайнятості у віці 15-70 років, у % до населення відповідної вікової групи	56,9	58,1	57,8	58,0	58,5	59,3
Рівень безробіття у віці 15-70 років, у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	8,0	6,4	6,8	6,5	6,3	5,9

Навантаження незайнятого населення на 1 вільне робоче місце, вакантну посаду у 2018 році становило 2 особи, що на 9 осіб менше порівняно з показником 2014 та 2015 років, а у 2019 році – 3 особи.

Найбільшою частка зайнятих працівників в області у 2019 році була на промислових підприємствах, в оптовій і роздрібній торгівлі, сільському господарстві, складському господарстві, транспорті, будівництві.

В Київській області є значний кадровий потенціал, який може забезпечити економіку регіону кваліфікованими кадрами у промисловості, в сфері обслуговування, торгівлі та в сільському господарстві.

Київська область належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України (після м. Києва, Дніпропетровської, Донецької і Харківської областей) за обсягами валового регіонального продукту (ВРП), який у 2018 році становив 202,3 млрд грн (у 2018 році – 198,1 млрд гривень) (рис. 2.3).

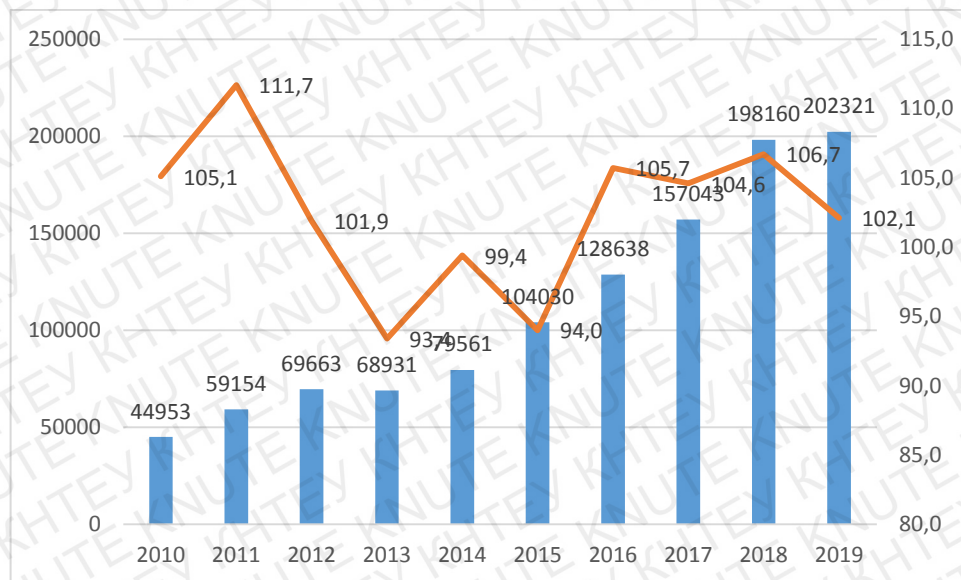

Рис. 2.3. Динаміка обсягу валового регіонального продукту Київської області [72]

За обсягом ВРП на одну особу Київська область протягом 2014-2019 рр. посідала 4 місце серед регіонів України, поступаючись лише м. Києву, Дніпропетровській і Полтавській областям. Разом із тим, Київська область за цим показником значно відстає від столичних регіонів сусідніх країн, наприклад Мінської області Республіки Білорусь та Мазовецького воєводства Республіки Польща.

Завдяки щорічному приросту обсягів промислового виробництва Київська область за своїм промисловим потенціалом належить до десятки найбільш промислово розвинутих регіонів України (7 місце за обсягом реалізованої промислової продукції серед регіонів України). По області спостерігається вище зростання промислового виробництва, ніж у цілому по Україні (рис. 2.4).

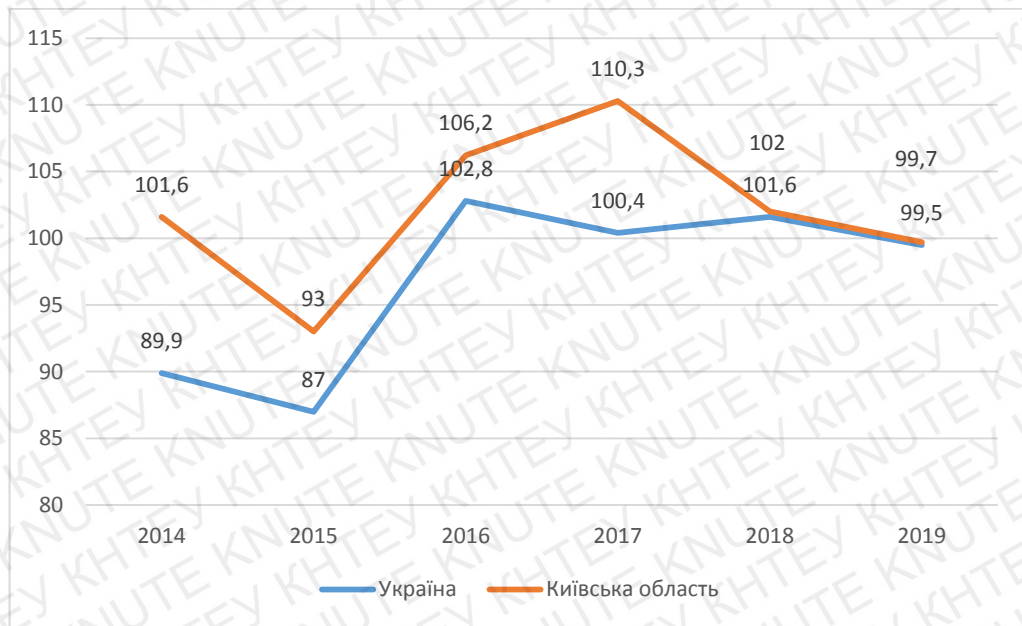

Рис. 2.4. Індекс промислового виробництва, % [58, 72]

Зменшення інвестиційних можливостей промислових підприємств призвело до зниження частки промисловості в загальних обсягах капітальних інвестицій за останні 5 років з 48% до 27%. Водночас промисловість є інвестиційно привабливим видом економічної діяльності для іноземних інвесторів, про що свідчить збільшення частки промисловості в загальних обсягах прямих іноземних інвестицій з 45% до 54,4%.

У структурі промисловості Київської області найбільшою за обсягами реалізованої промислової продукції у 2019 році була питома вага таких видів промислової діяльності, як виробництво харчових продуктів і напоїв (31,2%), постачання електроенергії, газу і пари (21,7%), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (16,9%),

виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу і поліграфічної продукції (9,9 %) (рис. 2.5).

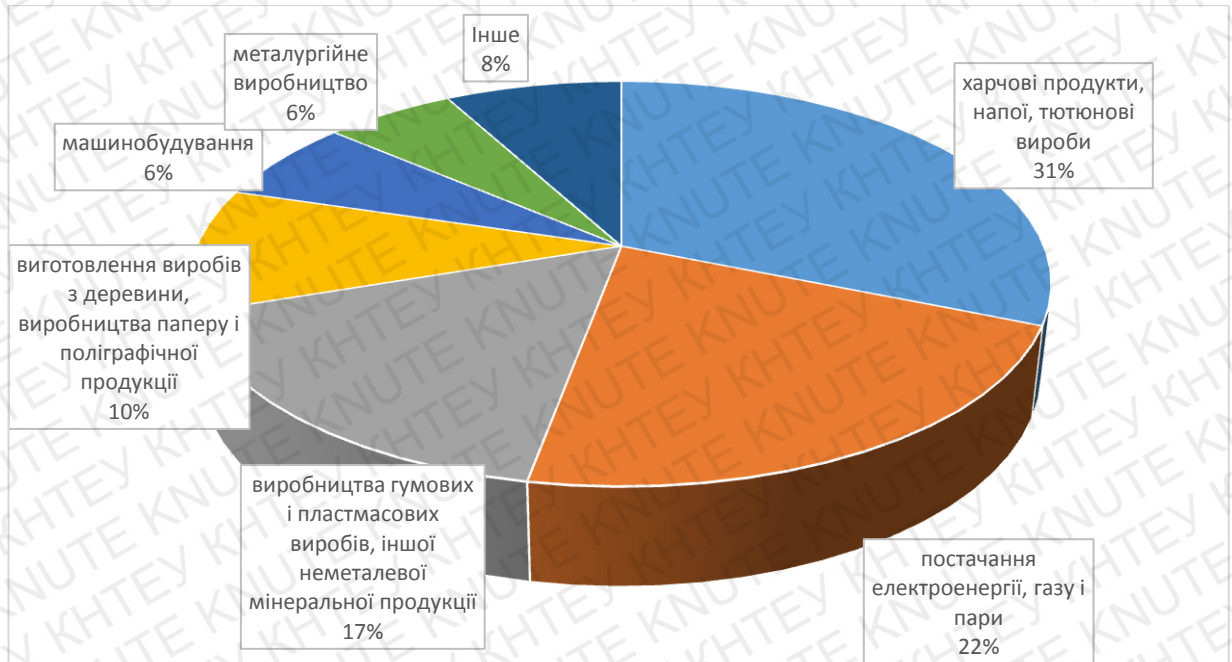

Рис. 2.5. Структура обсягів реалізованої промислової продукції Київської області у 2019 році [72]

За останні 5 років у структурі реалізованої продукції промислових підприємств збільшилась питома вага виробництва гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції в загальних обсягах реалізованої промислової продукції (з 15,6% до 16,9%), проте зменшилась частка виробництва харчових продуктів і напоїв у загальних обсягах реалізованої промислової продукції (з 33,4% у 2014 році до 31,2% у 2018 році)

За 2019 рік усіма категоріями господарств області вироблено валової продукції сільського господарства на суму 16472 млн грн, що становить 91,7% до 2018 року (у 2014 році – 15878,0 млн грн, 106,6% до 2013 року) (рис. 2.6).

У тому числі, у сільськогосподарських підприємствах – 11200 млн грн у господарствах населення – 5319,6 млн грн, що відповідно становить 90,9 % та 94,3% до 2018 року. Київщина посіла друге місце серед інших регіонів.

Отже, у структурі продукції сільського господарства за категоріями виробників переважає частка сільськогосподарських підприємств. У 2019 році їх питома вага становила 67,9%. Господарства населення виробили 32,1% від загального обсягу продукції.

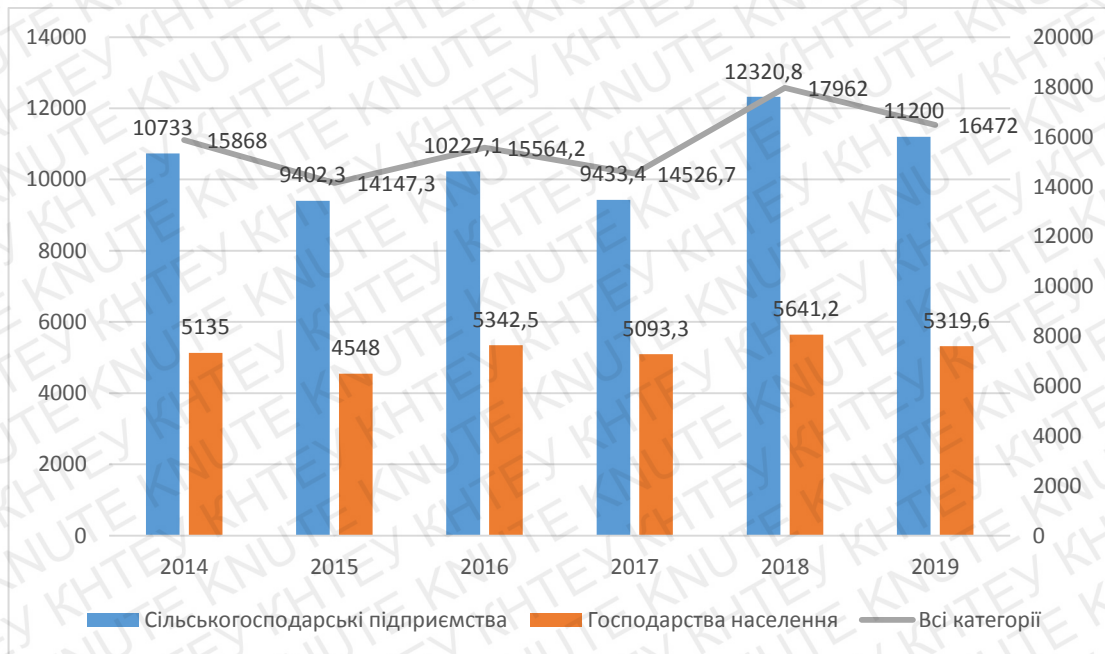

Рис. 2.6. Динаміка структури валової продукції сільського господарства Київської області у 2014-2019 рр., млн грн [72]

Зменшення іноземних інвестицій в Київській області у 2015-2016 рр. пояснюється, у першу чергу, зміною курсу валюти відносно долара США (рис. 2.7). Починаючи з 2017 року, позитивна динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій відновилась, і вже на початок 2019 року їх сума становила майже 1,6 млрд доларів США. Протягом останніх трьох років Київська область впевнено тримає 3 місце за цим показником, після м. Києва та Дніпропетровської області.

У 2019 році майже 91% загального обсягу прямих іноземних інвестицій внесено з країн ЄС з початку інвестування, з інших країн – 9,1%.

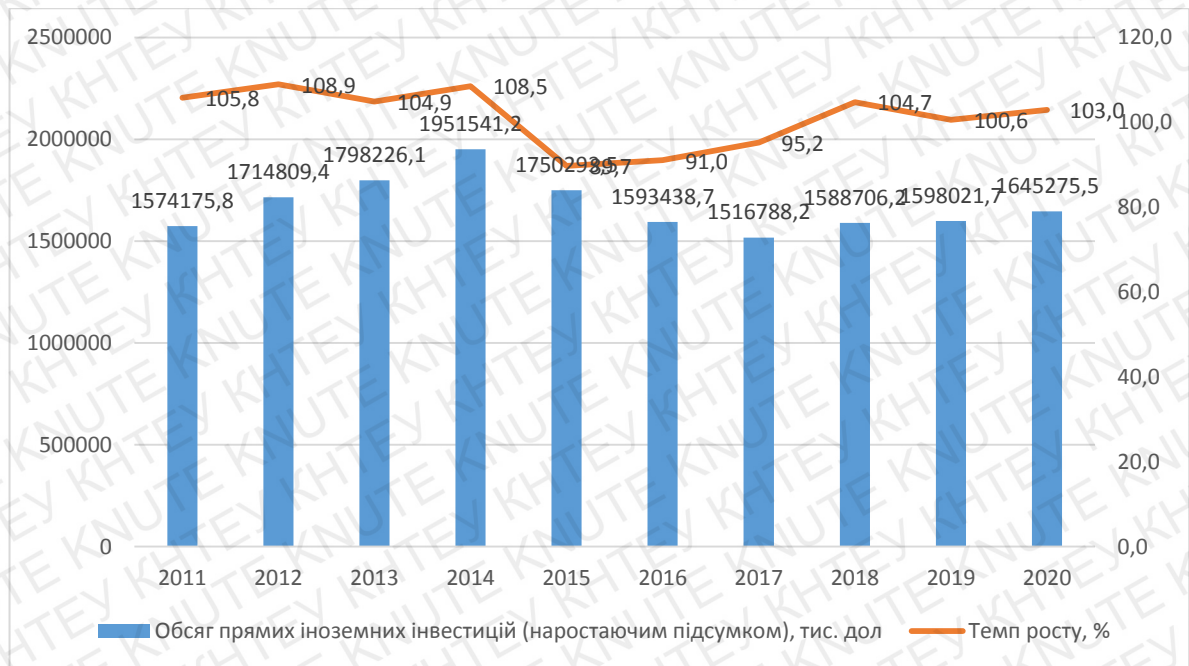

Рис. 2.7. Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій в Київську область (на початок року) [72]

В Київській області продовжується робота в напрямі зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів. Якщо у 2014 році було мобілізовано 29 562,7 млн грн, то у 2019 році – 82145,6 млн грн, або більше ніж удвічі (рис. 2.8).

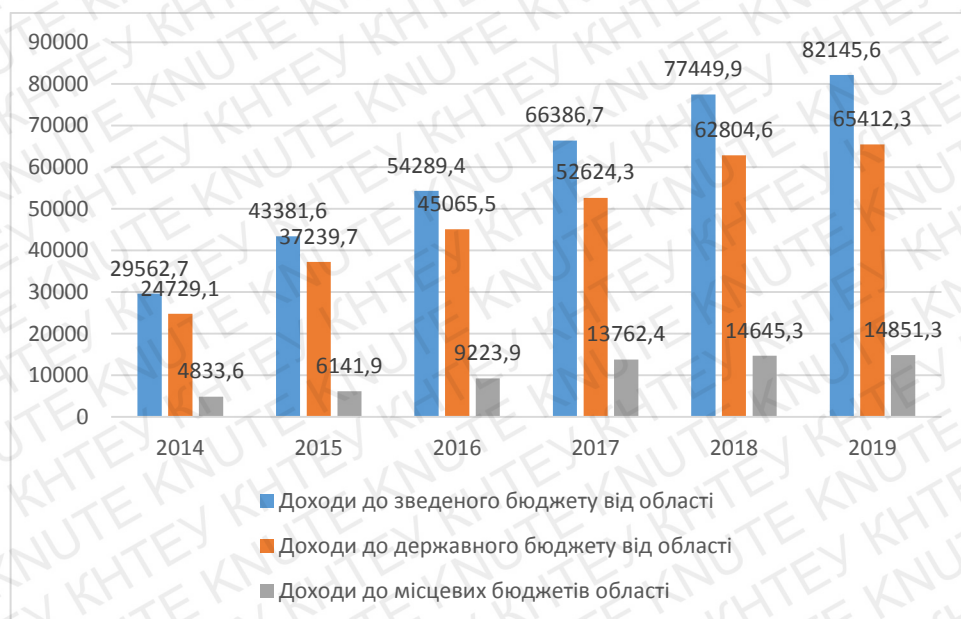

Рис. 2.8. Динаміка надходжень до бюджетів усіх рівнів Київської області, млн грн [71]

Доходи місцевих бюджетів області зросли з 4 833,6 млн. грн у 2014 році до 14 851,3 млн. грн у 2019 році, досягнуто приросту бюджетних надходжень у три рази (+ 10 017,7 млн грн).

Порівняно з 2014 роком видатки місцевих бюджетів Київської області у 2019 році збільшились на 19095,9 млн грн, або у 3,1 рази (рис. 2.9).

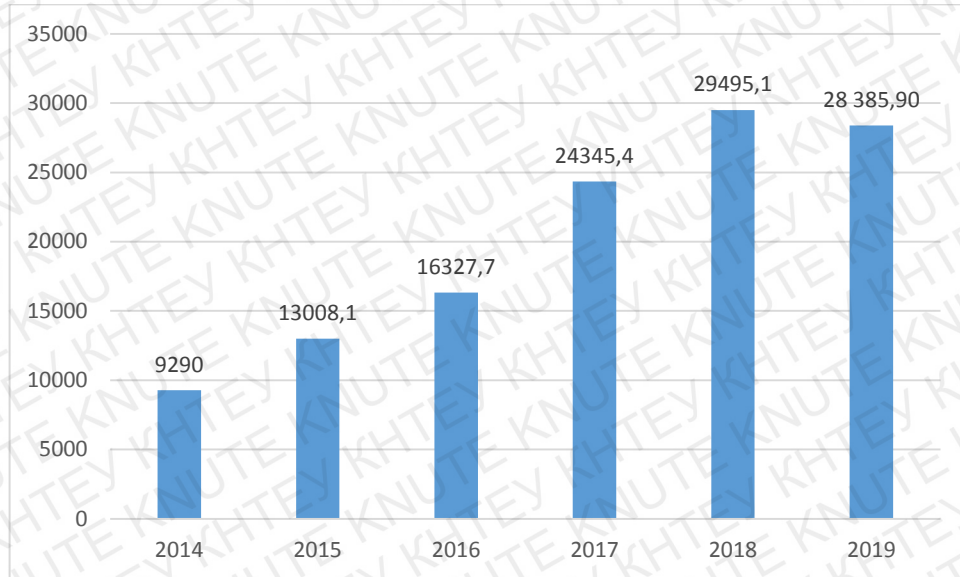

Рис. 2.9. Видатки місцевих бюджетів Київської області, млн грн [71]

За рахунок економного та раціонального використання бюджетних коштів забезпечено своєчасне фінансування захищених статей видатків з місцевих бюджетів усіх рівнів.

Таким чином, проведений аналіз соціально-економічного становища Київської області показав, що область має значні конкурентні переваги, оскільки за більшістю показників займає лідируючі позиції серед інших регіонів України.

2.3. Порівняльний аналіз механізмів реалізації державної політики розвитку регіонів в Україні та розвинених країнах світу

Механізм державного управління розвитком регіону – це штучно створена система, яка складається з органів державної влади регіонального рівня, уряду, інших центральних органів виконавчої влади і районних органів

виконавчої влади з можливістю залученням органів місцевого самоврядування і приватних підприємств за згодою, які за допомогою низки функцій, інструментів, методів, норм, принципів і заходів здійснюють інвестування бюджетних коштів з метою зростання валового регіонального продукту регіону, підвищення якості життя населення і збереження навколишнього природного середовища та раціонального використання його ресурсів [29, с. 94]. Ця система взаємодіє із зовнішнім інституційним середовищем (податковою, грошово-кредитною, антимонопольною та іншими системи), від стану якого залежить її ефективність.

Метою державного механізму управління розвитком регіону повинно бути стимулювання розвитку регіонів, які не можуть функціонувати в режимі саморозвитку, та підтримка й активізація соціальної мобільності населення окремих регіонів.

Згідно із Законом України «Про засади державної регіональної політики», державна регіональна політика – це система цілей, заходів, засобів і узгоджених дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [40]. Тобто законодавчо наголошується, що регіональна політика України – це, в першу чергу, узгоджені дії самих регіонів і центральної влади відносно регіонів. При цьому ці узгоджені дії повинні базуватись на системному підході, який забезпечує додаткові ефекти, що потрібні Україні.

Нині в Україні здійснення державної регіональної політики забезпечують президент України, парламент, уряд, інші центральні та місцеві органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування. Президент України, відповідно до ст. 106 Конституції України, звертається з посланнями до народу і парламенту про внутрішнє та зовнішнє становище

України. Ці послання, а також інші видані президентом України документи враховуються під час розроблення документів, які стосуються забезпечення державної регіональної політики в Україні. Президент України, відповідно до Конституції України, призначає голів обласних та районних державних адміністрацій [24, с. 72]

В Україні наразі державне управління розвитком регіонів здійснюється у формі:

- трансфертів, що спрямовані до місцевих бюджетів з державного бюджету, для вирівнювання фінансового забезпечення регіонів;
- додаткової фінансової підтримки депресивних регіонів;
- державних цільових програм, спрямованих на вирішення територіальних проблем (досягнення прискореного зростання пріоритетних галузей регіонального господарства, зростання експортного потенціалу регіону);
- бюджетних інвестицій та конкретних інвестиційних проектів (бюджет розвитку) тощо.

Аналіз сучасного стану функціонування механізмів державної регіональної політики в Україні показав основні недоліки її формування і реалізації:

- недосконалість нормативно-правового й організаційного забезпечення державної регіональної політики;
- невикористання методів державної регіональної політики в комплексі.

Ці проблеми потребують додаткового визначення напрямів удосконалення державної регіональної політики в Україні.

Задля створення умов для сталого, динамічного та збалансованого регіонального розвитку України, підвищення рівня життя громадян необхідно забезпечити чітке функціонування інституцій на всіх територіальних рівнях, координацію багаторівневої системи здійснення державної регіональної політики.

Регіональна ланка управління має забезпечувати створення належних умов для проживання населення, розвитку взаємовигідних міжрегіональних економічних відносин, а також ефективного використання територіальних ресурсів [12, с. 16].

Світова практика свідчить про існування різних систем регіонального управління, які відрізняються одна від одної специфікою поєднання повноважень і функцій регіональних органів управління та органів місцевого самоврядування і кількістю органів управління. В Україні наразі реалізовано континентальну систему регіонального управління (з активною роллю держави), за якою на регіональному рівні діють територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Саме в площині діяльності цих державних органів влади є низка невирішених питань, а саме: неузгодженість і дублювання повноважень місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, що сприймає невизначеність зон їх відповідальності; невизначеність принципів типологізації регіонів для цілей державного регулювання їх розвитку; відсутність відповідного ресурсного забезпечення виконання делегованих повноважень; відсутність механізмів запровадження в практику регіонального управління договірних відносин на всіх рівнях – від національного до місцевого.

Одним із важливих пріоритетів реалізації державної регіональної політики України є моніторинг і втілення кращих світових практик у сфері державного управління і місцевого самоврядування. Для розв'язання актуальних питань державної політики розвитку регіонів в Україні потрібно звернути увагу на зарубіжний досвід. Так, показовим для України є досвід трансформації регіональної політики країн-членів ЄС.

В Угорщині ключовою ідеєю регіонального розвитку на початку реформування регіональної політики був пошук внутрішнього потенціалу для розвитку сільських територій [11]. Основними завданнями регіональної політики визначалося сприяння розвитку ринкової економіки в усіх регіонах,

скорочення нерівності між регіонами, стимулювання ініціативи на регіональному рівні тощо. Реалізація завдань регіональної політики знаходиться у компетенції Міністерства сільського господарства. Спеціальним інститутом національного рівня виступає Національна рада регіонального розвитку, інститутами регіонального рівня – регіональні ради розвитку, окружні ради з розвитку. Крім зазначених, до складу інститутів, які займаються питаннями реалізації регіональної політики, входять національні економічні палати, державні компанії на національному та локальному рівнях, фонди та наукові установи.

У Польщі формування концепції регіонального розвитку співпало з адміністративною реформою, ключовими ідеями якої були: децентралізація влади, делегування ширших повноважень регіональним органам влади згідно принципу субсидіарності, на якому базується регіональна політика в ЄС.

У Фінляндії відповідальним за формування регіональної політики є Міністерство внутрішніх справ, через координацію діяльності центральних міністерства різних напрямів. Основні рішення щодо соціально-економічного розвитку регіонів приймаються централізовано, а регіони Фінляндії приймають окремі рішення в межах невеликих проектів.

Розвиток регіональної політики Франції започатковано ще наприкінці 40-х рр. минулого століття, коли урядом було прийнято рішення щодо децентралізації промислових підприємств із регіону м. Парижа. Протягом 50-х рр. XX ст. урядом Франції було реалізовано низку заходів відносно вирішення проблеми регіонального управління, зокрема, було створено підрозділ у справах територій, а також ініційоване утворення на місцях подібних комітетів.

У 1963 році було створено національне Агентство з питань координації та планування регіонального розвитку (DATAR), яке стало головним інститутом із розвитку регіонів у Франції, відповідало за реалізацію регіональних аспектів національного плану економічного розвитку Франції, а також координацію планування регіонального розвитку. Агентство мало

компетенцію розподіляти фінанси цільових фондів розвитку, найвагомішим серед яких і досі є Спеціальний фонд планування регіонального розвитку (FIAT).

З 1995 р. політика регіонального розвитку Франції визначається на національному рівні, а проводиться регіональною владою спільно з місцевою. Агентство DATAR підтримує зв'язки з центральними органами виконавчої влади та утримує мережу інформаційних представництв у країнах Західної Європи, Японії, США, основне завдання яких – залучення інвестицій до Франції. DATAR практикує надання субсидій публічним (державним, громадським) і приватним організаціям, які беруть участь у реалізації програм цього агентства на регіональному та місцевому рівнях [11].

Законодавча база Австрії не розмежовує компетенції за проведення регіональної політики, а неформально поділяє сфери повноважень між федеральним рівнем, адміністраціями земель і місцевим управлінням. Сприяння розвитку регіонів здійснюється відповідно до спільних проектів, що фінансуються і реалізуються федеральним урядом з адміністрацією відповідної землі. Питанням координації проектів у всіх політичних сферах займається Адміністрація Федерального Канцлера, до якої входить спеціальний департамент із питань регіональної політики.

У Бельгії рішення стосовно регіональної політики ухвалюються регіональною адміністрацією для великих проектів, а для маломасштабних проектів – Регіональним Міністром економіки.

Необхідно також відзначити, що регіональну політику в деяких країнах здійснюють спеціалізовані державні директивні або дорадчі органи. Так, у Канаді функціонує комітет Кабінету Міністрів з питань економічного та регіонального розвитку, у США діє Президентська комісія з проблем федералізму, яка займається питаннями підготовки аналітичних звітів і рекомендацій для Президента і Конгресу, напрацювання шляхів покращення

федеративних відносин, координацією поточної діяльності федеральної адміністрації по питанню удосконалення міжрегіональних відносин [11].

Крім зазначеного, у практиці США акумульовано значний досвід щодо створення та здійснення діяльності агентств регіонального розвитку. Найпоширенішою є державна інвестиційна корпорація як організаційна форма агентства регіонального розвитку. У країні діє пайове фінансування регіональних проектів зі сторони федерального центру, регіонів і місцевих громад, яка сприяє об'єднанню всіх груп інтересів у напрямку регіонального розвитку.

В Японії діють Економічна консультативна рада і Консультативна рада планування комплексного розвитку території при уряді, якими керує прем'єр-міністр. Головним робочим органом у державному апараті Японії, що формує державну регіональну політику, програми і плани соціально-економічного розвитку, є Управління економічного планування.

У Швеції сформовано систему, при якій регіональна адміністрація реалізовує загальнонаціональні директиви. При Міністерстві промисловості та торгівлі створено підрозділи, до сфери діяльності яких належить розробка регіональної політики для слаборозвинених районів, контроль за здійсненням регіональної політики і зв'язок з Європейською Комісією, а формування стратегій розвитку регіонів здійснюють Адміністративні ради відповідних графств. Слід відзначити, що у Швеції створюють державні регіональні компанії, що беруть пайову участь у реконверсії підприємств та організацій які виробляють нові товари і підтримують малі та середні підприємства.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

3.1. Нормативно-правова база щодо формування державної регіональної політики

Важливе місце в системі формування державної політики розвитку регіону займає нормативно-правова база, основою якої є перелік нормативно-правових актів, наведений у Додатку Г.

Стаття 4 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» формує перелік засад внутрішньої політики у сфері стимулювання розвитку регіонів, до них відносять такі (рис. 3.1).

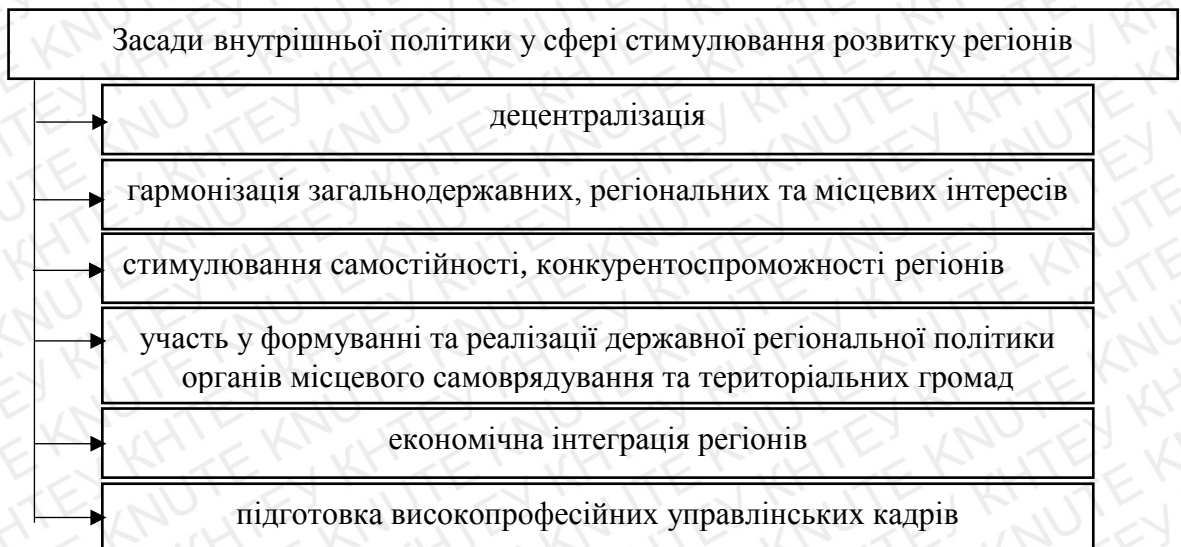

Рис. 3.1. Засади внутрішньої політики у сфері стимулювання розвитку регіонів згідно статті 4 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (побудовано автором на основі [41])

Метою спеціального законодавства щодо формування державної регіональної політики є врегулювання питань, пов'язаних із формуванням та реалізацією державної регіональної політики в Україні.

В Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів» № 2850-IV від 02.12.2012 р. визначено поняття «регіон», а метою стимулювання визначено розвиток регіонів та підвищення рівня життя населення. Досягнення цих цілей реалізується поєднанням інтересів та зусиль різних суб'єктів регіональної політики [43].

Статтею 3 Закону окреслено нормативно-правові акти, на основі яких здійснюється стимулювання розвитку регіонів, вони включають державну стратегію регіонального розвитку та регіональні стратегії розвитку.

Головним законодавчим актом, який визначає основні правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України? є Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015 р. [40]. Цим Законом визначено мету, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики, а також окреслені пріоритети щодо її реалізації.

До переліку документів, що визначають державну регіональну політику в Україні, входять такі документи (рис. 3.2).

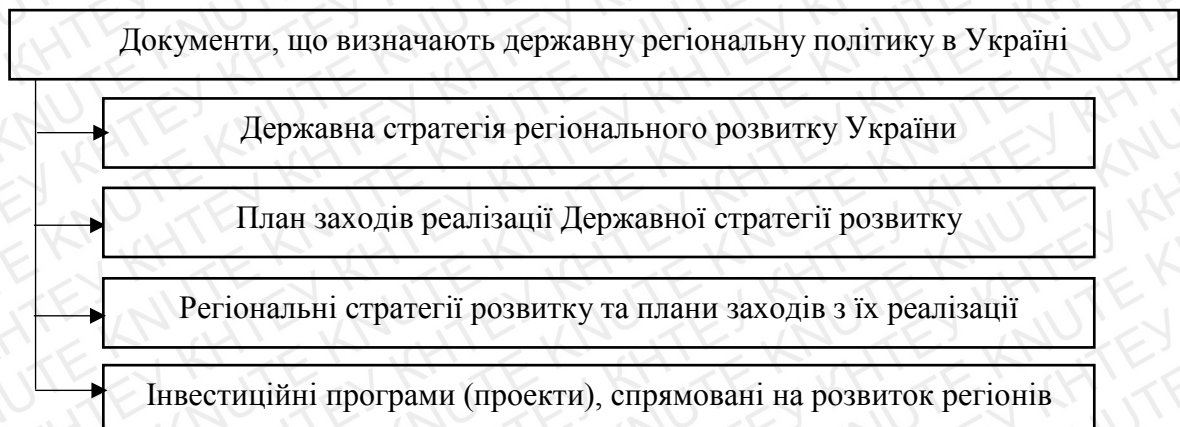

Рис. 3.2. Документи, що визначають державну регіональну політику в Україні [9]

Бюджетне законодавство направлене на врегулювання питань щодо фінансування регіонального розвитку. Бюджетним Кодексом України визначено, що створення Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР)

є важливою передумовою стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів України, перетворення державних інструментів розвитку регіонів на нові механізми [4]. Створення ДФРР дозволяє започаткувати в Україні фінансування проектів регіонального розвитку на конкурсній основі та із урахуванням регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації.

Необхідно також проаналізувати законодавство планувального характеру, що визначає документи, які необхідні для використання при плануванні соціально-економічного розвитку регіонів та просторового плануванні території.

Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України» № 1602-III від 23.03.2000 р. до складу прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку включаються прогнози економічного та соціального розвитку регіонів і програми їх економічного та соціального розвитку на короткостроковий період [38].

Закон «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України» не корелюється з іншим законом «Про засади державної регіональної політики», через те, що він звертає увагу на нові планові документи у сфері регіонального розвитку, зокрема регіональні стратегії розвитку і плани заходів по їх реалізації, та інвестиційні регіональні програми. Також цим законом не відображається зв'язок між регіональними прогнозними документами і стратегіями та програмами регіонального розвитку, схемами планування території регіонів.

Аналогічні недоліки характерні для Закону України «Про генеральну схему планування території України», де у ст. 2 зазначено, що наміри і потреби стосовно використання окремих територій визначені в державних програмах економічного та соціального розвитку, інших державних програмах, але в цьому законі не згадується державна стратегія регіонального розвитку і регіональні стратегії розвитку [45].

У ст. 6 Закону України «Про державні цільові програми» № 1621-IV від 18.03.2004 р. зазначається, що ініціаторами розробки і державними замовниками (ст. 8) державних цільових програм можуть виступати центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада України, обласні, міські ради і державні адміністрації. Проте в третьому розділі цього закону, де визначаються повноваження державних органів влади у сфері розробки і виконання державних цільових програм, не виписані повноваження центрального органу виконавчої влади, яким забезпечується формування державної регіональної політики.

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 3038-VI від 17.02.2011 р. можна віднести до планувального законодавства стосовно регіонального розвитку тому, що ст. 13-15 регулюють питання планування територій на регіональному рівні [46].

Статусне законодавство визначає повноваження державних органів влади і місцевого самоврядування у системі формування і реалізації державної регіональної політики. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», формуванням і реалізацією державної політики займаються міністерства, інші центральні органи виконавчої влади (агентства, служби, інспекції), що виконують окремі функції з реалізації державної політики.

Повноваження обласних рад у системі формування і реалізації регіональної політики визначені у главі 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [49], місцевих державних адміністрацій визначені у ст. 17-27 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [48]. Слід відзначити, що статусне законодавство у системі формування і реалізації регіональної політики досі не гармонізоване із Законом України «Про засади державної регіональної політики». Проте важливими доповненнями до ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» є пункти 15.1 і 15.2, де вказано, що до питань, які вирішуються обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях, відносяться питання укладення угод про об'єднання

єврорегіонального співробітництва (створення об'єднання, затвердження його статуту, приєднання до нього, вихід з нього) і прийняття рішень про вступ або вихід з європейського об'єднання територіального співробітництва.

Питання внутрішнього та зовнішнього інвестування як на території України загалом, так і на регіональному рівні, регулюється інвестиційним законодавством. Крім того, до цієї групи законів відносяться закони, які стосуються окремих територій (закони про спеціальні режими інвестиційної діяльності, закони про створення вільної економічної зони).

Також до законів, що стосуються регіонального розвитку, відносяться закони про транскордонне співробітництво, адже 15 регіонів України мають сухопутний кордон з іншими країнами, а 6 регіонів – з державами-членами Євросоюзу. Тут основне місце належить Закону України «Про транскордонне співробітництво», який у 2018 р. було доповнено рядом положень [44]. Цим законом визначаються такі поняття, як «транскордонне співробітництво», «об'єднання єврорегіонального співробітництва», «єврорегіон», «європейське об'єднання територіального співробітництва». Транскордонне співробітництво регіонів України з сусідніми регіонами інших держав сприяє прискоренню євроінтеграційних процесів, зростанню рівня життя населення прикордонних регіонів, підвищенню конкурентоспроможності регіонів.

Також регіональна політика регулюється цілою низкою інших нормативно-правових актів, які формують цілісну систему нормативно-правового забезпечення реалізації регіональної політики в Україні (табл. 3.1).

Згідно з «Положенням про Міністерство розвитку громад та територій України», саме Мінрегіон є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної регіональної політики, державну політику у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади і адміністративно-територіального устрою, державну житлову політику та політику у сфері благоустрою населених пунктів, державну політику у сфері ЖКГ, державну

політику у сфері поводження з побутовими відходами, державну політику у сфері будівництва, містобудування, просторового планування територій і архітектури, державну політику у сфері технічного регулювання будівництва, а також забезпечує формування державної політики у сфері архітектурно-будівельного контролю і нагляду, у сфері контролю ЖКГ і у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель [73].

Таблиця 3.1

Інші нормативно-правові акти у сфері регіональної політики

Групи нормативно-правових актів	Перелік нормативно-правових актів
Укази Президента України	Про Концепцію державної регіональної політики
Постанови Кабінету Міністрів України	Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року
Накази Міністерства розвитку громад та територій України (колишній Мінрегіонбуд)	Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку

Джерело: розроблено на основі аналізу [73]

Важливим внеском у створення цілісної нормативно-правової бази щодо регулювання процесів формування і реалізації регіональної політики є затвердження порядку розробки Державної стратегії регіонального розвитку України і регіональних стратегій розвитку, плану заходів щодо їх реалізації, проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації зазначених стратегій та планів заходів.

Результативність реалізації державної регіональної політики визначається на основі оцінки досягнення показників цілей, визначених у

Державній стратегії регіонального розвитку України, регіональних стратегіях розвитку, планах заходів з їх реалізації, інвестиційних програмах, спрямованих на розвиток регіону.

3.2. Взаємодія органів державної влади і місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку

Успішна взаємодія між центральними органами державної влади і органами місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку є запорукою якісної державної політики, спрямованої на потреби суспільства, відповідність стратегічним національним інтересам. Характер відносин між різними гілками та рівнями влади визначається Конституцією України і чинним законодавством.

Основні питання взаємодії місцевих органів влади визначені в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» і Законі України «Про місцеві державні адміністрації». Цими законами розмежовуються повноваження місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування. Проте таке розмежування не досить чітко визначено, оскільки в цих законах декілька повноважень органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій дублюються повністю або частково.

Повноваження місцевих органів влади поділяються на власні, які пов'язані з вирішенням питань місцевого значення, і делеговані (передані державою), які стосуються здійснення програм загальнодержавного значення. В Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» міститься близько 70 власних повноважень виконавчих органів місцевих рад, та близько 80 делегованих [49]. Спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст представляють обласні та районні ради, а вони вже делегують власні повноваження обласним і районним державним адміністраціям.

Основним інструментом, який забезпечує дієвість співпраці між органами державної влади та місцевого самоврядування щодо регіонального розвитку, є узгодження спільних дій. Це досягається завдяки координації роботи з планування діяльності на короткостроковий період, що дає можливість узгодити позиції обох гілок влади вже на початковій стадії. Співпраця місцевих органів влади може відбуватися шляхом спільного проведення засідань колегій районних адміністрацій і президій районних рад, щотижневих нарад-семінарів виконавчих апаратів райрад і райдержадміністрацій разом із сільськими, селищними головами, де розглядаються актуальні питання регіонального розвитку. Це дає можливість скоординувати роботу двох гілок влади на місцях і оперативно приймати рішення, від яких залежить розвиток регіону.

Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у областях України можлива в таких організаційно-правових формах:

- 1) утворення спеціальних органів на паритетних началах для реалізації спільних програм розвитку регіону, здійснення конкретних дій в окремих сферах його життєдіяльності;
- 2) проведення координаційних нарад за участю керівників та посадових осіб місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- 3) проведення спільних дій з комплексних питань та планування розвитку регіону з розподілом обов'язків між усіма учасниками їх реалізації;
- 4) проведення спільних засідань колегій та президій, прийняття спільних розпоряджень головою відповідної місцевої державної адміністрації і головою обласної (районної) ради;
- 5) складання аналітичних оглядів спільної діяльності центральних та місцевих органів влади з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження.

Таким чином, тісна співпраця державних і місцевих органів влади, як правило, приносить позитивні наслідки, у результаті яких органи державної

влади забезпечують умови, потрібні для нормальної діяльності органів місцевого самоврядування, а місцеві органи влади виконують функції суто державного характеру.

Удосконалення взаємодії між органами державної влади і органами місцевого самоврядування щодо формування та реалізації програм регіонального розвитку вимагає забезпечення [64, с. 297]:

- універсальності реалізації державної регіональної політики;
- покращення рівня самостійності органів місцевого самоврядування у способах реалізації державної регіональної політики;
- посилення співпраці між урядом і органами місцевого самоврядування;
- впровадження дієвих механізмів узгодження рішень центральних та місцевих органів виконавчої влади, що торкаються інтересів місцевого самоврядування;
- розв'язання проблеми делегування повноважень виконавчої влади органам місцевого самоврядування, законодавчого визначення принципів, умов і порядку їхнього делегування, форми контролю за виконанням делегованих повноважень;
- створення механізму ефективного контролю за законністю здійснення власних повноважень органами місцевого самоврядування.

Питання взаємовідносин між державними органами влади і органами місцевого самоврядування в європейських країнах вирішуються по різному. У першу чергу законодавство країн ЄС передбачає максимальне розведення сфер компетенції держави з одного боку, та органів місцевого самоврядування – з іншого. Органи місцевого самоврядування в залежності від країни, мають повноваження переважно в рамках тих питань, що належать саме до сфери компетенції держави. Органи місцевого самоврядування знаходяться в підпорядкуванні головного органу виконавчої влади (уряду) чи відповідних міністерств.

В країнах ЄС суміщення функцій органу держави і виконавчого органу місцевого самоврядування характерне саме для органів місцевого самоврядування. Так, у Франції мер одночасно є главою виконавчої гілки місцевого самоврядування і представником держави. Центральний уряд не може чинити прямий вплив на кадрові процеси в мерії.

Делегування владних повноважень у країнах ЄС відбувається, переважно, від державних адміністрацій до представницьких органів (між органами місцевого самоврядування), але не у зворотному напрямі. Практика делегування повноважень пов'язаних із виконанням державних функцій від державних органів влади до органів місцевого самоврядування найбільш поширеною є в Німеччині, Естонії, Литві, Чехії.

У більшості країн-членів ЄС місцеві адміністрації в межах компетенції держави виконують такі функції:

- 1) контроль за дотриманням норм національного законодавства;
- 2) виконання місцевими органами влади повноважень, які були делеговані центральними органами влади;
- 3) координація діяльності центральних органів державної влади (міністерств і відомств).

Проблема забезпечення реальної автономності органів місцевого самоврядування та фінансового забезпечення реалізації його повноважень, розв'язується через фінансову самостійність системи місцевого самоврядування. Фінансування регіональної політики ЄС фокусується на таких чотирьох пріоритетних напрямках: дослідження, інновації; інформаційні та комунікаційні технології; підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств; перехід до низьковуглецевої економіки.

Регіональна політика реалізується через Європейський фонд регіонального розвитку (ЕФРР) та Фонд об'єднання. Національні та регіональні влади співпрацюють з Європейською комісією та відповідають за управління коштами.

3.3. Заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні із застосуванням досвіду розвинених країн світу

Сучасний стан економічного розвитку України свідчить про збереження просторової нерівномірності та міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій. Нині в розвинених країнах світу є декілька напрямів формування регіональної економічної політики. Завданням першого з них є урівноваження соціально-економічного розвитку окремих регіонів країни, яке досягається за рахунок стимулювання розвитку економік найменш благополучних регіонів. Другий напрям є регіональним аспектом «галузевих політик» уряду країни, що спрямовані на вирішення різних галузевих завдань (перебудова структури економіки, стимулювання розвитку високотехнологічних галузей тощо), та має значний вплив на перспективу розвитку регіонів країни. Третій напрям регіональної політики включає питання фінансових потоків від центру до місцевої та регіональної влади. До четвертого напрямку відноситься інтеграційна політика, що орієнтована на посилення горизонтальних економічних і соціальних зв'язків між регіонами країни чи між сусідніми регіонами сусідніх країн. Наразі активно розвивається відносно новий напрям формування регіональна політика, який базується на інноваційній складовій і спрямований на підвищення конкурентоспроможності економіки країни за рахунок активізації інноваційних процесів в окремих регіонах [1, с. 7].

Нині в Україні для вдосконалення державної регіональної політики, враховуючи зарубіжний досвід, необхідно впроваджувати такі принципи:

1. Інтегрований підхід до формування та реалізації державної регіональної політики з використанням таких складових:

- галузевої – підвищення рівня конкурентоспроможності територій, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з використанням власного ресурсного потенціалу (так звана «розумна спеціалізація»);

– територіальної – досягнення рівномірного і збалансованого розвитку регіонів, забезпечення соціально-економічної єдності та рівномірності їх розвитку задля створення рівних умов для розвитку населення;

– управлінської – використання єдиних підходів до формування та реалізації державної політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування і прогнозування розвитку регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади.

2. Зменшення соціально-економічних диспропорцій між окремими регіонами країни, забезпечення політичної, просторової, економічної, гуманітарної, соціальної цілісності України.

3. Відмова від патерналізму у формуванні державної регіональної політики, перехід до формування постійно відтворювальної внутрішньої бази розвитку регіонів. Позитивним кроком тут стала бюджетна децентралізація, яка суттєво перерозподілила кошти бюджетів на користь громад і регіонів, дала їм можливість фінансувати власні проекти розвитку. Регіони країни отримали можливість формувати власні стратегії розвитку та отримувати фінансування з державного й місцевих бюджетів.

4. Горизонтальна координація дій державних органів влади, які визначають особливості регіонального розвитку, запровадження багаторівневого вертикального управління, яке повинно сприяти синхронізації дій державних органів влади та місцевого самоврядування у сфері регіонального та місцевого розвитку.

Законодавчо така координація визначається в повноваженнях Міністерства розвитку громад та територій України як органу, який має координувати діяльність інших центральних органів виконавчої влади у сфері регіонального розвитку, а також через розробку регіональних стратегій розвитку, що повинні відповідати Державній стратегії регіонального розвитку. Проте наразі питання координації на всіх рівнях залишається до кінця не вирішеним.

5. Підготовка висококваліфікованих кадрів для заміщення вакантних посад у центральних і місцевих органах виконавчої влади, які мають усі необхідні знання та навички відносно розробки і реалізації проектів регіонального розвитку. Нині система підготовки і перепідготовки кадрів для сфери регіонального розвитку та в цілому для органів місцевого самоврядування не створена. Законопроекти, які стосуються державної регіональної політики, показують низьку кваліфікацію їх авторів.

6. Запровадження фінансування державної регіональної політики і проектів регіонального розвитку на середньостроковій основі має узгоджуватися з пріоритетами державної регіональної політики, концентруватися на основних проектах, які забезпечують удосконалення регіональної інфраструктури для економічного зростання.

Створення Державного фонду регіонального розвитку має ключову роль для формування прогнозованого і прозорого фінансування проектів розвитку регіонів. Проте не виконується вимога Бюджетного кодексу України стосовно розміру ДФРР у 1% бюджету. Крім того, регіони так і не змогли формувати розвиткові проекти для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку.

7. Головна роль міст. Поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості. Роль міст у регіональному розвитку в процесі децентралізації значно зросла, особливо у ОТГ. Тобто міста розширили вплив на сільські території, можливості яких суттєво зросли. Водночас спостерігається тенденція, коли в окремих регіонах стали блокувати утворення ОТГ навколо міст, консервувати сільські території поза впливом міст, що суперечить ідеології Державній стратегії регіонального розвитку та європейській практиці.

З метою вдосконалення реалізації державної політики Міністерство розвитку громад і територій України розробило законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики (щодо комплексного удосконалення системи формування та реалізації державної

регіональної політики)», який передбачає зміну правових, фінансових, організаційних та інших механізмів її реалізації [73]:

- визначає єдину систему документів стратегічного планування регіонального розвитку та посилює зв'язок між ДСРР, регіональними стратегіями розвитку і стратегіями розвитку ОТГ;
- уточнює і розширює повноваження Міністерства розвитку громад та територій України в частині питань стратегічного планування регіонального розвитку і координації діяльності центральних органів виконавчої влади стосовно реалізації державної регіональної політики;
- запроваджує положення відносно обов'язкової розробки сільськими, селищними, міськими радами стратегій розвитку громад;
- дає Агенції регіонального розвитку право надавати платні послуги, розширює перелік їх засновників за рахунок інших місцевих рад, уточнює повноваження, передбачає можливість утворення на державному рівні координатора діяльності агенцій – Національного проектного офісу;
- конкретизує механізм і порядок моніторингу й оцінки реалізації державної регіональної політики.

Усі виявлені в ході дослідження практичні рекомендації щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні представлені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Практичні рекомендації щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики України

Заходи вдосконалення системи формування державної регіональної політики України	Шляхи реалізації, прогнозовані зміни системи формування державної регіональної політики України
1. Горизонтальна координація дій державних органів влади	Запровадження багаторівневого вертикального управління, яке повинно сприяти синхронізації дій державних органів влади та місцевого самоврядування у сфері регіонального та місцевого розвитку
2. Підготовка висококваліфікованих кадрів	Створення системи підготовки і перепідготовки кадрів для сфери регіонального розвитку і в цілому для органів місцевого самоврядування

Продовження таблиці 3.2

3.Удосконалення фінансування державної регіональної політики	Покращення фінансування Державного фонду регіонального розвитку відповідно до встановлених законом розмірів
4. Делегування повноважень та ресурсів на регіональний рівень	Розведення сфер компетенції держави з одного боку, та органів місцевого самоврядування – з іншого. Делегування владних повноважень від державних адміністрацій до органів місцевого самоврядування.

Джерело: розроблено на основі аналізу [73]

Таким чином, протягом останніх років у рамках фінансової та бюджетної децентралізації для самостійного розвитку регіонів було зроблено досить багато, проте залишилися проблемні питання, які необхідно вирішити. Для цього доцільно скористатися зарубіжним досвідом. Зокрема, удосконалення потребують такі питання, як зменшення соціально-економічних диспропорцій між окремими регіонами країни, удосконалення процесу підготовки та перепідготовки кадрів, покращення координації між різними гілками влади.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного в дипломній роботі дослідження особливостей формування державної політики розвитку регіону можна зробити такі висновки.

1. Проаналізувавши праці вітчизняних науковців, ми визначили, що державна регіональна політика є комплексом організаційних, правових і економічних заходів, які формуються і проводяться державою, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування стосовно стратегічних завдань (ефективне використання продуктивних сил і виробничих ресурсів, створення на територіях належних умов для соціального захисту і проживання населення та забезпечення його продовольством), введених у поле соціально-економічної діяльності регіонів країни.

2. Розглянувши підходи до формування регіональної політики, у роботі було з'ясовано, що сучасні підходи в регіональній політиці все більше спрямовуються на передання повноважень та ресурсів на регіональний рівень, завдяки чому регіони можуть самі розвивати власні території та підвищувати свою конкурентоспроможність. Міністерства та інші центральні органи влади діють переважно як координатори і партнери регіонального розвитку.

3. Дослідивши особливості механізму реалізації державної регіональної політики, було встановлено, що він представляє собою систему певних фінансових важелів і організаційно-економічних засобів, за допомогою яких держава забезпечує соціально-економічний розвиток регіонів, здійснює вплив на просторову організацію продуктивних сил, удосконалює структуру їх господарського комплексу.

4. У кваліфікаційній роботі було проаналізовано регіональну політику держави на прикладі стратегії розвитку Київської області. Протягом періоду дії цієї стратегії було реалізовано 31 проект регіонального розвитку,

продовжено реалізацію 37 проектів, залишилися іще нереалізованими 12 проектів. Фактичний обсяг фінансування проектів розвитку Київської області за рахунок усіх джерел у становив 1708,6 млн грн, або 82,4% від запланованих обсягів фінансування, у тому числі з обласного й інших місцевих бюджетів становив – 1329,0 млн грн, або 77,8% загальної суми фінансування, державного фонду регіонального розвитку – 328,2 млн грн (19,2%), небюджетних джерел – 51,3 млн грн (2,4%).

Наразі діючою є «Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року», проте вже розроблено «Стратегію розвитку Київської області на період 2021-2027 роки», яку затверджено рішенням Київської обласної ради від 19.12.2019 р. № 789-32-VII.

5. Аналіз соціально-економічного стану Київської області дозволив встановити, що вона належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України (після м. Києва, Дніпропетровської, Донецької та Харківської областей) за обсягами валового регіонального продукту (ВРП), який у 2019 році становив 202,3 млрд грн (у 2018 році – 198 млрд гривень). Доходи місцевих бюджетів області зросли з 4 833,6 млн грн у 2014 році до 14 851,3 млн грн у 2019 році, досягнуто приросту бюджетних надходжень у три рази (+ 10017,7 млн грн). Тобто Київська область має значні конкурентні переваги, оскільки за більшістю показників займає лідируючі позиції серед інших регіонів України.

6. Дослідження світової практики проведення регіональної політики свідчить про існування різних систем регіонального управління, які відрізняються одна від одної специфікою поєднання повноважень і функцій регіональних органів управління та органів місцевого самоврядування і кількістю органів управління. В Україні сьогодні реалізовано континентальну систему регіонального управління (з активною роллю держави), за якою на регіональному рівні діють територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

7. Аналіз нормативно-правової бази стосовно формування державної регіональної політики показав, що головним законодавчим актом, який визначає основні правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України є Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015 р. Бюджетне законодавство направлене на врегулювання питань щодо фінансування регіонального розвитку. Статусне законодавство визначає повноваження державних органів влади і місцевого самоврядування в системі формування і реалізації державної регіональної політики. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», формуванням і реалізацією державної політики займаються міністерства, інші центральні органи виконавчої влади (агентства, служби, інспекції), що виконують окремі функції з реалізації державної політики. Питання внутрішнього і зовнішнього інвестування як на території України загалом, так і на регіональному рівні, регулюється інвестиційним законодавством. Крім того, до цієї групи законів відносяться закони, які стосуються окремих територій (закони про спеціальні режими інвестиційної діяльності, закони про створення вільної економічної зони). Також до законів, що стосуються регіонального розвитку, відносяться закони про транскордонне співробітництво.

8. У роботі була досліджена взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку. Встановлено, що вона є запорукою якісної державної політики, спрямованої на потреби суспільства, відповідність стратегічним національним інтересам. Характер відносин між різними гілками та рівнями влади визначається Конституцією України і чинним законодавством.

9. У роботі були запропоновані заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні із використанням досвіду розвинених країн світу. З метою усунення проблемних питань, які необхідно вирішити в сфері державної регіональної політики, доцільно

скористатися напрацьованим досвідом зарубіжних країн. Зокрема, удосконалення потребують такі питання, як зменшення соціально-економічних диспропорцій між окремими регіонами країни, удосконалення процесу підготовки та перепідготовки кадрів, покращення координації між різними гілками влади.

Мінрегіоном підготовлено законопроект, який передбачає зміну правових, фінансових, організаційних та інших механізмів реалізації державної регіональної політики: визначає єдину систему документів стратегічного планування регіонального розвитку; уточнює і розширює повноваження Міністерства розвитку громад і територій України; запроваджує положення відносно обов'язкової розробки сільськими, селищними, міськими радами стратегій розвитку громад; дає Агенції регіонального розвитку право надавати платні послуги, розширює перелік їх засновників за рахунок інших місцевих рад, уточнює повноваження, передбачає можливість утворення на державному рівні координатора діяльності агенцій – Національного проектного офісу; конкретизує механізм і порядок моніторингу й оцінки реалізації державної регіональної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артёмов І. Основні завдання і базові принципи державної регіональної політики / І. Артёмов // Геополітика України: історія і сучасність. – 2015. – Вип. 1. – С. 7-28.
2. Архипенко І. Зарубіжний досвід формування й реалізації регіональної економічної політики / І. Архипенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2019. – Вип. 2(41). – С. 32-42.
3. Бабінова О.О. Основні принципи, напрями та завдання державної регіональної політики щодо забезпечення сталого регіонального розвитку [Електронний ресурс] / О. О. Бабінова // НАДУ. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11boosrr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11boosrr.pdf)
4. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 15.09.2020)
5. Васильєва О. І. Інституційне забезпечення державної регіональної політики в Україні / О. І. Васильєва // Наук. розвідки з держ. та муніцип. упр. – 2014. – № 1. – С. 7–17.
6. Ващук Ф.Г. Пріоритети державної стратегії регіонального розвитку України та роль інституціональних об'єднань у процесі її реалізації / Ф.Г. Ващук // Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу експертів (м. Ужгород, 20 квітня 2012 р.) / відп. ред. І.В. Артёмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012.
7. Власюк О. С. Проблеми та пріоритети державної регіональної політики у соціально-економічній сфері / О. С. Власюк // Соц.-екон. пробл. сучас. періоду України : зб. наук. пр. – 2015. – Вип. 1. – С. 3–9.
8. Голіков А. П. Сучасний стан та перспективи регіональної політики в Україні / А. П. Голіков, Ю. Г. Прав // Формування механізму регіонального

управління в Україні : матеріали наук.-практ. конф., 29 листопада 2001 р. – Х.
: Вид-во ХарРІ УАДУ “Магістр”, 2002. – С 22–24.

9. Гринчук Ю. С. Нормативно-правове забезпечення формування та реалізації державної регіональної політики / Ю. С. Гринчук, Н. В. Коваль // – Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 5. – С. 9-15.

10. Гринчук Ю. С. Система інституційного забезпечення формування та реалізації державної регіональної політики в Україні: проблеми та напрями удосконалення / Ю. С. Гринчук, Н. В. Коваль, М. В. Вихор // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 7. – С. 23-30.

11. Грищенко І. М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком [Електронний ресурс] / І. М. Грищенко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. – № 5. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1245> (дата звернення: 30.03.2020)

12. Грищенко І. М. Зарубіжний досвід регулювання соціально-економічного розвитку регіонів / І. М. Грищенко // Актуальні питання публічного управління та адміністрування в контексті реалізації адміністративної реформи : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Умань, черв. 2018 р.). – Умань, Уманський національний університет садівництва, 2018. – С. 54.

13. Гречко А. В. Напрями державної регіональної політики щодо активізації сталого розвитку регіонів в умовах інституціональних змін / А. В. Гречко // Агросвіт. – 2019. – № 13-14. – С. 39-43.

14. Давимука С.А. Тенденції розвитку нової регіональної політики країн-членів Європейського Союзу [Електронний ресурс] / С.А. Давимука, В. С. Куйбіда, Л.І. Федулова // Регіональна економіка. – 2019. – № 1. – Режим доступу file:///C:/Users/HP/Downloads/regek_2019_1_11.pdf (дата звернення: 30.03.2020)

15. Державна економічна політика регіонального розвитку : монографія / [М. А. Латинін, С. В. Майстро, Н. В. Статівка та ін.] ; за заг. ред. М. А. Латиніна. – Харків : Магістр, 2017. – 420 с.

16. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 768 с.
17. Долішній М. І. Організаційне та наукове забезпечення реалізації регіональної політики в Україні / М. І. Долішній // Вісник АЕН України. – Донецьк : ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2004. – № 2 (6). – С. 3–7.
18. Дума Л.В. Використання аналізу диспропорцій між областями подільського регіону для комплексної оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіонів України / Л.В. Дума, І.В. Данилюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – № 6. – Том 2. – С. 203-207.
19. Жук А. М. Головні пріоритети державної регіональної політики в Україні / А. М. Жук // Публічне управління та митне адміністрування. – 2016. – № 2. – С. 125-130.
20. Жук А. М. Система органів забезпечення державної регіональної політики в Україні / А. М. Жук // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. – 2018. – Вип. 1. – С. 137-149.
21. Іжа М. Державна регіональна політика як національний проект інноваційного характеру / М. Іжа, С. Попов // Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – Вип. 3(2). – С. 3-6.
22. Канцур І. Г. Державна політика регіонального розвитку України: сучасний стан та перспективи / І. Г. Канцур, А. М. Гусятинська, В. О. Повч // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2019. – № 2. – С. 96-108.
23. Козак І. І. Державна політика щодо фінансування регіонального розвитку / І. І. Козак, О. С. Нема // Ефективність державного управління. – 2017. – Вип. 4. – С. 180-188.
24. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

25. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком України : [монографія] / О. Б. Коротич. – Х. : Вид-во ХарРІНАДУ “Магістр”, 2006. – 220 с.
26. Круглов М.И. Стратегическое управление компанией / Круглов М.И. – М.: Русская деловая література, 1998. – 356 с.
27. Кужелєв М.О. Особливості формування державної фінансової політики в умовах європейської інтеграції України / М.О. Кужелєв, М. О. Житар // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – Вип. 2. – С. 154-163.
28. Лаврук О. В. Формування державної регіональної політики розвитку тваринництва / О. В. Лаврук // Теорія та практика державного управління. – 2018. – Вип. 4. – С. 48-56.
29. Лашук О.С. Методологічні основи механізмів державного регулювання розвитку регіону / О. С. Лашук // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. – 2017. – № 1(3). – С. 93–100.
30. Лебединська О. Ю. Інноваційні підходи щодо державної регіональної політики в Україні / О. Ю. Лебединська, В. В. Черкаса // Ефективність державного управління. – 2012. – Вип. 31. – С. 219-225.
31. Мамонова В. В. Державна регіональна політика: проблеми формування правової бази / В. В. Мамонова // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з держ. упр. – Харків : ДокНаукДержУпр, 2010. – № 1. – С. 59–67.
32. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». – Львів, 2018. – 205 с.
33. Наврузов Ю. Регіональна політика в Україні: проблеми, принципи, перспективи / Ю. Наврузов // Управління сучасним містом. – 2001. – № 1/3 (1). – С. 41–50.

34. Небава М. І. Управління регіональним розвитком : електронний навчальний посібник [Електронний ресурс] / Небава М. І., Ткачук Л. М. – Режим доступу : https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/01.html (дата звернення: 15.09.2020)

35. Негода В. А. Нова державна регіональна політика в Україні – шлях до успіху / В. А. Негода // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Державне управління. – 2017. – Т. 305, Вип. 293. – С. 81-86.

36. Пастух К. В. Сучасна державна регіональна політика в Україні: соціально-економічний вимір / К. В. Пастух // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2019. – Вип. 2. – С. 70-76.

37. Пирожкова Ю. В. Нормативне регулювання засад державної регіональної політики в Україні: системний аналіз та пропозиції щодо вдосконалення / Ю.В. Пирожкова // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2013. – № 2(1). – С. 135-141.

38. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 берез. 2000 р. № 1602-III // Відом. Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.

39. Про державні цільові програми : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1621-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2004. – № 25. – Ст. 352.

40. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 156-VIII // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 18.

41. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 1 лип. 2010 р. № 2411-VI // Відом. Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527.

42. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серп. 2014 р. № 385 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 70. – Ст. 1966.

43. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 8 верес. 2005 р. № 2850- IV // Відом. Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 548.
44. Про транскордонне співробітництво : Закон України від 24 черв. 2004 р. № 1861-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2004. – № 45. – Ст. 499.
45. Про генеральну схему планування території України: Закон України № 3059-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text>. (дата звернення: 15.09.2020)
46. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 11.02.2011 р. № 3038-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 15.09.2020)
47. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України 17.03.2011 р. № 3166-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 15.09.2020)
48. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9.04.1999 р. № 20-21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 15.09.2020)
49. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.09.2020)
50. Пухир С.Т. Сучасні підходи у формуванні та реалізації державної політики регіонального розвитку [Електронний ресурс] / С. Т. Пухир // Регіональна економіка. – 2016. – №3. – Режим доступу: regek_2016_3_6%20.pdf (дата звернення: 30.03.2020)
51. Пшик Б. І. Сучасні механізми фінансового забезпечення реалізації державної регіональної політики / Б. І Пшик // Регіональна економіка. – 2017. – № 3. – С. 147-148.

52. Пухир С. Т. Сучасні підходи у формуванні та реалізації державної політики регіонального розвитку / С. Т. Пухир // Регіональна економіка. – 2016. – № 3. – С. 26-33.
53. Репп Г. І. Особливості державної та регіональних кластерних політик в Україні на період до 2020 року / Г. І. Репп // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України. – 2018. – Вип. 2. – С. 235-252
54. Романюк С. А. Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика : монографія / С. А. Романюк; Національна академія державного управління при Президенті України. – К., 2013. – 408 с.
55. Сектори економіки в процесі реалізації державної регіональної політики // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2017. – Вип. 4. – С. 181-194.
56. Семиноженко В. П. Новий регіоналізм / В. П. Семиноженко, Б. М. Данилишин. – К. : Наук. думка, 2005. – 160 с.
57. Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://45a94e62-736b-4d3d-abe7-8ca1bfa0ae4b.filesusr.com/ugd/bcf654_2be5fc5fe6b043a3b8c2f1b45410c135.pdf (дата звернення: 30.03.2020).
58. Стратегія розвитку Київської області на період 2021-2027 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kyivregioneconomy.com/strategiya-kiyivskoyi-oblast-2027> (дата звернення: 30.03.2020).
59. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні : наукова доповідь / наук. ред.: В. С. Кравців ; наук. координатор: С. Л. Шульц. – Львів, 2015. – 204 с.
60. Тертишна Л. С. Господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики / Л. С. Тертишна // Економічна теорія та право. – 2017. – № 3. – С. 145-158.
61. Тертишна Л. С. Об'єкти державної регіональної політики: господарсько-правовий аспект [Електронний ресурс] / Л. С. Тертишна //

Теорія і практика правознавства. – 2017. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2017_1_11 (дата звернення: 30.03.2020)

62. Толкованов В. В. Реалізація державної регіональної політики на нових засадах: досвід України та європейські практики / В. В. Толкованов // Актуальні проблеми державного управління. – 2013. – № 1. – С. 17-25.

63. Тофанюк О.В. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України [Електронний ресурс] / О.В. Тофанюк, А.С. Зінчук // Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – 2018. – Випуск 33. – Режим доступу: bses_2018_33_34.pdf (дата звернення: 30.03.2020).

64. Тульчинський Р. В. Методичний підхід щодо оцінки впливу державної регіональної політики на модернізаційний стан регіонів в умовах становлення нового регіоналізму / Р. В. Тульчинський // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. – 2018. – Вип. 35. – С. 297-304.

65. Угода про асоціацію України з ЄС. Євроінтеграційний портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eu-ua.org/tekst-uhody-pro-asotsiatsiiu> (дата звернення: 30.03.2020).

66. Челак О. П. Вплив форми державного устрою на зміст регіональної політики сучасних держав / О. П. Челак // Молодий вчений. – 2016. – № 10. – С. 132-136.

67. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління [Електронний ресурс] / О. Федорчак // Демократичне врядування : науковий вісник. – 2008. – Вип. 1. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/ejournals/devr/2008-01/o_fedorchak.pdf. (дата звернення: 30.03.2020)

68. Хома Н. М. Модернізація парадигми соціальної держави / Н. М. Хома // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2019. – Випуск 3. – С. 43–47.

69. Шульц С. Л. Інноваційні підходи до реалізації державної регіональної політики / С. Л. Шульц, М. О. Джаман, О. М. Луцків

// Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2018. – Вип. 5. – С. 54-58.

70. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.03.2020)

71. Офіційний сайт Київської обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://koda.gov.ua> (дата звернення: 30.03.2020)

72. Офіційний сайт Головного Управління статистики у Київській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/content/index.php3?lang=1> (дата звернення: 30.03.2020)

73. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/> (дата звернення: 30.03.2020)

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

SWOT-аналіз Київської області [57, 58]

Сильні сторони	Слабкі сторони
Столичний регіон України Значний транзитний потенціал, розвинута транспортна інфраструктура Наявність широкої мережі земель водного фонду Достатнє забезпечення потреб населення і виробництва лісовими ресурсами Високоєфективний ринок праці, приріст робочої сили Активний розвиток молодіжного та національно-патріотичного руху Лідер у житловому будівництві по Україні. За економічним потенціалом Київська область належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України Потужний агропромисловий комплекс Наявність розгалуженої мережі вищої освіти та наукових установ Київщина належить до енергонасичених регіонів Інвестиційно привабливий регіон Високий рівень фінансової самодостатності місцевих бюджетів Високий рівень підприємницької активності Переорієнтація експорту товарів на європейський ринок Висока доступність послуг дошкільної освіти Активне впровадження реформи у галузі охорони здоров'я Багата історико-культурна та духовна спадщина, сприятлива для розвитку туризму	Розділення території області р. Дніпро та значна протяжність області з півночі на південь Незадовільний стан дорожнього покриття автомобільних доріг загального користування, насамперед місцевого значення Зменшення природного стоку річок, а також забруднення поверхневих і підземних вод через неефективну роботу очисних споруд, які потребують реконструкції та докорінного поліпшення на рівні новітніх технологій Обмежені мінерально-сировинні ресурси Негативні тенденції в демографічній ситуації Дефіцит кваліфікованих кадрів у виробничій сфері та сфері послуг (освіта, охорона здоров'я, культура), а також невідповідність професійно-кваліфікаційного рівня робочої сили потребам економіки та ринку праці. Недостатній стан забезпечення населення якісним водопостачанням і водовідведенням Низький рівень впровадження інновацій у промисловому виробництві через відсутність доступних кредитних ресурсів і державної підтримки Зниження родючості ґрунтів, малоефективне використання наявного потенціалу земель сільськогосподарського призначення. Слабка комунікація між представниками реального сектору економіки та науковими установами Неефективне використання енергетичних ресурсів Міжрайонні диспропорції в соціально-економічному розвитку Повільний процес утворення об'єднаних територіальних громад Низька інституційна спроможність центральних та місцевих органів влади щодо підтримки промислових підприємств і

	представників малого та середнього бізнесу Домінування у структурі експорту товарів з низькою доданою вартістю Перевантаження міських закладів освіти, особливо у пристойних районах, наявність шкіл з малою наповнюваністю в сільській місцевості Незабезпеченість кадрами у сфері охорони здоров'я Недорозвинутий туристичний ринок, відсутність єдиної концепції розвитку туристичної галузі в області Незадовільний стан спортивної інфраструктури, яка використовується для підготовки спортсменів до змагань національного та міжнародного рівнів Обмеженість матеріально-технічних можливостей для надання більшості публічних послуг в електронному вигляді Відсутній портал електронних сервісів Київської області Незадовільний стан поводження з твердими побутовими відходами. Наявність полігонів твердих побутових відходів на території області
Можливості	Загрози
Завершення процесу децентралізації влади, проведення адміністративно-територіальної реформи Активізація державної підтримки щодо використання прикладних наукових досліджень та впровадження інновацій в усі сектори економіки Зростання експорту товарів на європейські ринки Підвищення попиту на якісні продукти харчування та органічну продукцію Розширення та надання державної підтримки представникам малого та середнього бізнесу, у тому числі через відшкодування відсотків за користування банківськими кредитними ресурсами Розвиток внутрішнього туристичного ринку Включення територій зони відчуження в с/г діяльність Доступність багатьох програм міжнародної технічної допомоги Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату. Поглиблення економічних зв'язків з	Затягування процесу мирного врегулювання ситуації на Донбасі Концентрація сільськогосподарських земель в агрохолдингах Неконтрольована експлуатація запасів підземних вод Зростання інтенсивності руху на автомобільних дорогах Високі процентні ставки за користування банківськими кредитами для суб'єктів малого і середнього бізнесу Зростання попиту на кваліфіковані кадри, насамперед робочих професій, у сусідніх країнах Можливість виникнення нової світової економічної кризи Торговельні обмеження щодо експорту українських товарів на ринки країн ЄС Зростання масштабів маятникової міграції між областю та м.Києвом Погіршення конкурентоздатності вітчизняної продукції через нарощування обсягів імпорту аналогічної продукції Зниження рівня довіри до влади, зокрема до органів місцевого самоврядування Збереження корупції у владі

країнами ЄС Спрощення процедури стандартизації виробництва і продукції Імплементація європейських правових стандартів у правову систему України	
---	--

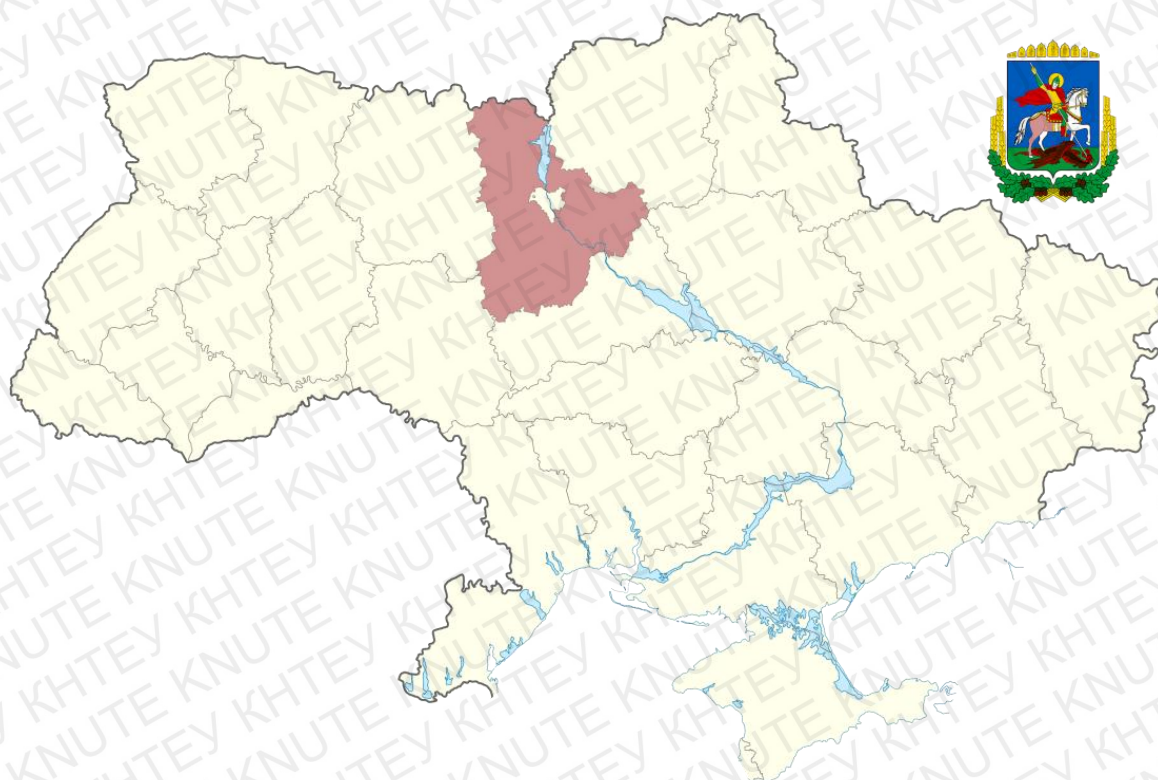

Рис. Б.1. Географічне розташування Київської області

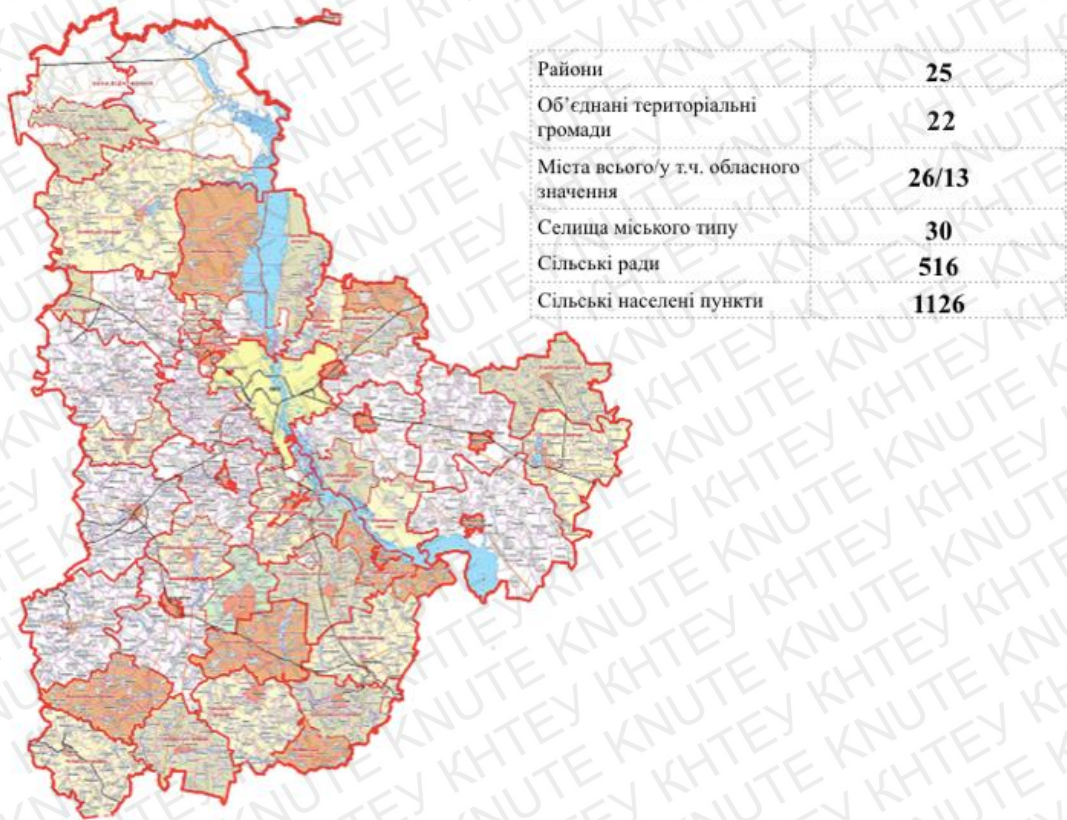

Рис. В.1. Адміністративно-територіальний устрій Київської області

Нормативно-правове регулювання регіональної політики

Групи законодавчих актів	Перелік чинних законодавчих актів
Загальне законодавство	Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р. № 2411-VI
Спеціальне законодавство з регіонального розвитку	Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 р. № 2850-IV Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. № 156-VIII
Бюджетне законодавство	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI
Планувальне законодавство	Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. № 1602-III Закон України «Про генеральну схему планування території України» від 07.02.2002 р. № 3059-III Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI
Статусне законодавство	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. № 586-XIV Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 р. № 3166-VI
Інвестиційне законодавство	Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-XII Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10.09.1991 р. № 1540 а-XII Закон України «Про іноземні інвестиції» від 13.03.1992 р. № 2198-XII Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 р. № 5080-VI Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» від 21.10.2010 р. № 2623-VI Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» від 06.09.2012 р. № 5205-V
Законодавство для окремих територій	Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» від 15.02.1995 р. № 56/95-ВР Закон України «Про оголошення природних територій міста Миргорода Полтавської області курортом державного значення» від 06.09.2011 р. № 3699-VI Закон України «Про оголошення природних територій міста Хмільника Вінницької області курортом державного значення» від

	12.05.2011 р. № 3318-VI Закон України «Про оголошення природних територій міста Слов'янська Донецької області курортом державного значення» від 19.04.2011 р. № 3245-VI
Законодавство окремих інструментів розвитку	Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р. № 991-XIV Закон України «Про концесію» від 03.10.2019 р. № 155-IX Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. № 1861-IV Закон України «Про наукові парки» від 25.06.2009 р. № 1563-VI Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI Закон України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012 р. № 5018-VI

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на тему:
ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ

Студента (ки) 2 курсу, 4 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Потій
Марія
Володимирівна

(підпис студента)

Науковий керівник
Доктор економічних,
доцент

Ладонько
Людмила
Степанівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
доцент

Ладонько
Людмила
Степанівна

(підпис гаранта)

Київ 2020

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (73 найменування), чотирьох додатків. Основний зміст роботи викладено на 55 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 12 рисунків, 5 таблиць.

Метою роботи є узагальнення особливостей формування державної політики розвитку регіону та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення цього процесу.

Досягнення мети роботи передбачало вирішення таких завдань:

- визначити сутність державної регіональної політики;
- дослідити особливості формування державної регіональної політики;
- розглянути механізми реалізації державної політики розвитку регіону;
- проаналізувати стратегії розвитку Київської області;
- охарактеризувати соціально-економічний стан Київської області;
- провести порівняльний аналіз механізмів реалізації державної політики розвитку регіонів в Україні та розвинених країнах світу;
- розглянути нормативно-правову базу щодо формування державної регіональної політики;
- дослідити взаємодію органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку;
- запропонувати заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні із використанням досвіду розвинених країн світу.

Об'єкт дослідження – процес формування державної політики розвитку регіону.

Предметом дослідження є теоретичні особливості та практичні аспекти щодо формування державної політики розвитку регіону.

У процесі написання роботи було застосовано методи теоретичного узагальнення, аналіз та синтез при вивченні теоретичних аспектів державної регіональної політики, методи систематизації та класифікації при вивченні процесу формування державної політики розвитку регіону в Україні, метод прогнозування при розробці напрямів удосконалення державної політики розвитку регіону.

У першому розділі представлені теоретичні аспекти формування державної політики розвитку регіону. Визначено сутність, принципи, завдання та інструменти державної регіональної політики. Досліджено підходи до формування державної регіональної політики та розглянуто механізми реалізації державної політики розвитку регіону.

У другому розділі здійснюється аналіз державної політики розвитку регіону на прикладі Київської області, зокрема проаналізовано стратегії розвитку Київської області, її соціально-економічний стан. Проведено порівняльний аналіз механізмів реалізації державної політики розвитку регіонів в Україні та розвинених країнах світу.

У третьому розділі запропоновано напрями вдосконалення формування державної політики розвитку регіону. Розглянуто нормативно-правову базу щодо формування державної регіональної політики. Досліджено взаємодію органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку. Запропоновано заходи щодо вдосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні із використанням досвіду розвинених країн світу.

Одержані результати можуть бути використані при удосконаленні нормативно-правової основи державної регіональної політики в Україні та практичних заходів щодо її вдосконалення.

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлені теоретичні аспекти та нормативно-правова основа державної регіональної політики в Україні, закордонний досвід формування державної регіональної політики, проаналізована державна політика розвитку регіону на прикладі Київської області, викладено практичні рекомендації щодо вдосконалення формування державної політики розвитку регіону.

Ключові слова: регіон, державна регіональна політика, розвиток, інструменти, механізм.

Annotation

The graduation work highlights the theoretical aspects and regulatory framework of state regional policy in Ukraine, foreign experience in the formation of state regional policy. The state policy of development of the region on the example of Kyiv region is analyzed. Practical recommendations for improving the formation of state policy for regional development are presented.

Key words: region, state regional policy, development, tools, mechanism.

Рецензія
на випускню кваліфікаційну роботу студента
Потій Марії Володимирівні
тема роботи: «Формування державної політики розвитку регіону»

Державна регіональна політика є невід'ємною частиною державної політики, що здійснює регулювання відносин між державою і регіонами та спрямована на організаційне забезпечення окремих територій відповідно до державної стратегії розвитку. В умовах соціально-економічної нестабільності держави і враховуючи наявні суперечності у відносинах між центром і регіонами України, виникла потреба формування ефективної державної регіональної політики, яка б була спроможною сформувати сприятливі умови для забезпечення соціальної та економічної єдності держави, динамічного збалансованого розвитку регіонів, підвищення рівня і якості життя населення країни.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Метою роботи є узагальнення особливостей формування державної політики розвитку регіону та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення цього процесу.

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлені теоретичні аспекти та нормативно-правова основа державної регіональної політики в Україні, закордонний досвід формування державної регіональної політики, проаналізована державна політика розвитку регіону на прикладі Київської області, викладено практичні рекомендації щодо вдосконалення формування державної політики розвитку регіону.

Завдання визначені метою роботи були виконані в повному обсязі. Зміст роботи та її виконання свідчать про високий рівень підготовки бакалавра. Загалом робота виконана відповідно до методичних рекомендацій. Робота заслуговує на високу позитивну оцінку, рекомендована до захисту, а її автор, Потій Марія Володимирівна, на присвоєння ступеня магістра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент
Заступник міського голови
Броварської міської ради
Київської області

Резнік О.В.

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Потій Марія Володимирівна, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Формування державної політики розвитку регіону» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«13» листопада 2020 року

_____ (підпис)

Згода

Я, Потій Марія Володимирівна, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: “Формування державної політики розвитку регіону” несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« » _____ 2020 року
(_____)

Підпис

Прізвище, ініціали

політиці, які в цей сфері залишаються ще багато невирішених питань, що обумовило необхідність практичних дій у межах відповідних механізмів **формування та реалізації державної політики розвитку регіонів**.

Державна регіональна політика невіддільною частиною державної політики, що здійснює регулювання відносин між державою і регіонами та спрямована на організаційне забезпечення окремих територій відповідно до державної стратегії розвитку. В умовах соціально-економічної нестабільності держави і враховуючи наявні суперечності у відносинах між центром і регіонами України, виникла потреба формування ефективної державної регіональної політики. Вона була спрямованою на формування сприятливих умов для забезпечення соціальної та економічної єдності держави, динамічного збалансованого розвитку регіонів, підвищення рівня якості життя населення країни.

Сучасний стан розроблення досліджуваної проблеми. Вирішення наявних в Україні системних соціально-економічних проблем регіонального розвитку вимагає від органів державної влади пошуку нових підходів до створення механізмів та інструментів стимулювання розвитку регіонів і запровадження дієвих управлінських рішень.

Суттєвий внесок у дослідження і формування уявлень про регіональну політику було зроблено такими науковцями, як І. Арипенко, О. І. Васильєва, І. М. Грищенко, А. М. Жук, І. Ч. Козак, С. Т. Лукер, С. А. Романюк, Л. С. Тертишна, О. П. Чепак та ін. Проте, враховуючи соціально-економічну нестабільність в Україні та наявність проблем регіонального розвитку, дослідження процесу формування нової парадигми державної регіональної політики в умовах децентралізації потребують подальшого вивчення.

Метою випускної кваліфікаційної роботи узагальнення особливостей формування державної політики розвитку регіонів та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення цього процесу.

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи визначити сутність, принципи, завдання та інструменти державної **регіональної політики**; дослідити підходи до формування державної **регіональної політики**; розвинути механізми реалізації державної політики розвитку регіонів; проаналізувати стратегії розвитку Київської області; охарактеризувати соціально-економічний стан Київської області; провести порівняльний аналіз механізмів реалізації державної політики розвитку **регіонів в Україні та розвинених країнах світу**; розвинути нормативно-правову базу щодо формування державної регіональної політики; дослідити взаємодію органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі планування регіонального розвитку; запропонувати **заходи щодо удосконалення системи формування державної регіональної політики в Україні та використання досвіду розвинених країн світу**.

Об'єкт дослідження процес формування державної політики розвитку регіонів.

Предметом дослідження теоретичні особливості та практичні аспекти щодо формування державної політики розвитку регіонів.

Методи дослідження: у процесі написання роботи було застосовано методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу при вивченні теоретичних аспектів державної регіональної політики; методи **систематизації та класифікації** при вивченні процесу формування державної політики розвитку регіонів **в Україні**; методи прогнозування при розробці напрямів удосконалення державної політики розвитку регіонів.

Обсяг і структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складатиметься з вступу, основної частини, яка налічує три розділи, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Унікальність тексту: **85,2%**
показати всі результати

Адреса сторінки	Скільки співпало	Совпадения
https://pidruchniki.com/124101638826/rp/problemi_sotsialno-ekonomicheskogo_rozvitku_regionu/	7,5%	показати
http://www.economy.gov.ua/top-1&z=2168	5,9%	показати
http://www.nbuv.gov.ua/node/1250	5,1%	показати

Завантажити цей текст -190 руб. Прогнати цей текст Новий перевірка

Головна Інструменти **Перевірка унікальності тексту**

Київська область заснована 27 лютого 1932 року, нині вона є одним із найбільших регіонів України (8 місце), який займає площу 28,1 тис. кв. км (без врахування м. Києва), що складає 4,7% площі країни. Особливістю Київської області є відсутність обласного центру, оскільки м. Київ є столицею України та адміністративно до складу області не входить. Крім того, до складу Київської області входить місто Славутич, яке знаходиться на території Чернігівської області. Територіально Київська область знаходиться на півночі України, межує на сході з Чернігівською та Полтавською областями, на заході – з Житомирською областю, на півдні – з Черкаською областю, на півночі – з Гомельською областю (Республіка Білорусь), південному заході – з Вінницькою областю (Додаток Б) [71]. Київська область адміністративно поділяється на 25 районів, 13 міст обласного значення, 13 міст районного значення, 30 сіл міського типу, 516 сіл сільських рад і 1126 сіл сільських населених пунктів (Додаток В).

Конкурентними перевагами Київської області є: потужний промисловий, науковий, трудовий потенціал; розгалужена транспортна система (автомобільний, водний, повітряний, залізничний транспорт); розвинений річковий порт; наявність висококваліфікованої робочої сили; можливість перекваліфікації трудових ресурсів; наявність значного сільськогосподарського потенціалу; розвинена інфраструктура; досвід роботи з великими іноземними інвесторами; розвинена мережа банківських установ; наявність освітніх установ (від початкових шкіл до університетів).

Станом на 2019 рік чисельність населення Київської області становила 1 781,9 тис. осіб (рис. 2.2). Київська область за чисельністю населення посідає восьме місце після Дніпропетровської, Донецької, Львівської, Харківської, Одеської, Луганської областей і м. Києва. Найбільшою частка зайнятих працює в області у 2019 році була на промислових підприємствах, в оптовій і роздрібній торгівлі, сільському господарстві, складському господарстві, транспорті, будівництві.

В Київській області є значний кадровий потенціал, який може забезпечити економіку регіону кваліфікованими кадрами у промисловості, в сфері обслуговування, торгівлі та в сільському

← Проверить другой текст

Унікальність: **84%**

<http://goes.org.ua/slovotnyk/>...
Совпадение: 1%

<http://uk-x-pdf.ru/5mashino>...
Совпадение: 1%

<https://ivv.dpo.ua/rus/ivv/>...
Совпадение: 1%

<https://www.yaneuch.ru/cat...>...
Совпадение: 1%

<https://yaremech.org/files/fil...>...
Совпадение: 1%

Точность: **4,583**

Водность текста: **25,56**, стоп слов: **194**

На основі проведеного в дипломній роботі дослідження особливостей формування державної політики розвитку регіону можна зробити такі висновки.

1. Прованалізувавши праці вітчизняних науковців, ми визначили, що державна регіональна політика є комплексом організаційних, правових і економічних заходів, які формуються і проводяться державою, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування стосовно стратегічних завдань (ефективного використання продуктивних сил і виробничих ресурсів, створення на територіях належних умов для соціального захисту і проживання населення та забезпечення його продовольством), введених у поле соціально-економічної діяльності регіонів країни.
2. Розглянувши підходи до формування регіональної політики, у роботі було з'ясовано, що сучасні підходи в регіональній політиці все більше спрямовуються на передавання повноважень та ресурсів на регіональний рівень, завдяки чому регіони можуть самі розвивати власні території та підвищувати свою конкурентоспроможність. Міністерства та інші центральні органи влади діють переважно як координатори і партнери регіонального розвитку.
3. Дослідивши особливості механізму реалізації державної регіональної політики, було встановлено, що він представляє собою систему певних фінансових важелів і організаційно-економічних засобів, за допомогою яких держава забезпечує соціально-економічний розвиток регіонів, здійснює вплив на просторову організацію продуктивних сил, удосконалює структуру їх господарського комплексу.
4. У кваліфікаційній роботі було проаналізовано регіональну політику держави на прикладі стратегії розвитку Київської області. Протягом періоду дії цієї стратегії було реалізовано 31 проєкт регіонального розвитку, продовжено реалізацію 37 проєктів, залишились ще не реалізованими 12 проєктів. Фактичний обсяг фінансування проєктів розвитку Київської області за рахунок усіх джерел у становив 1708,6 млн грн, або 82,4% від запланованих обсягів фінансування, у тому числі з обласного й інших місцевих бюджетів становив – 1329,0 млн грн, або 77,8% загальної суми фінансування, державного фонду регіонального розвитку – 328,2 млн грн (19,2%), необхідних джерел – 51,3 млн грн (2,4%).

Наразі діючою є «Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року», проте вже розроблено «Стратегію розвитку Київської області на період 2021-2027 роки», яку затверджено рішенням Київської обласної ради від 19.12.2019 р. 789-32-VII.

5. Аналіз соціально-економічного стану Київської області дозволив встановити, що вона належить до п'ятиріч економічно розвинутих регіонів України (після м. Києва, Дніпропетровської, Донецької та Харківської областей) за обсягами валового регіонального продукту (ВРП), який у 2019 році становив 202,3 млрд грн (у 2018 році – 198 млрд гривень). Доходи місцевих бюджетів області зросли з 4 833,6 млн грн у 2014 році до 14 851,3 млн грн у 2019 році, досягнуто приросту бюджетних надходжень у три рази (10017,7 млн грн). Тобто Київська область має значні конкурентні переваги, оскільки за більшістю показників займає лідуючі позиції серед інших регіонів України.

Унікальність 90%

http://www.km.if.ua/ Copied: 1%

https://mbulon.com/news/... Copied: 1%

https://otg.cn.ua/2017/12/0... Copied: 1%

https://revolution.allbest.ru/... Copied: 1%

https://www.1.zt.ua/news/r/... Copied: 1%

Точність 5,099

Водність тексту 20,47, стоп слів 138